

**MEZŐGAZDASÁGI ÉS ÉLELMEZÉSÜGYI MINISZTERIUM
ORSZÁGOS FÖLDÜGYI ÉS TÉRKÉPÉSZETI HIVATAL**

I.

Általános szerkesztői

UTASÍTÁS

az 1 : 2 500 000 méretarányú

Világtérkép 2. kiadásához

II.

Településsűrűség-ábrázolási

UTASÍTÁS

az 1 : 2 500 000 méretarányú

Világtérkép 2. kiadásához

BUDAPEST - 1983

MEZŐGAZDASÁGI ÉS ÉLELMEZÉSÜGYI MINISZTERIUM
ORSZÁGOS FÖLDÜGYI ÉS TÉRKÉPÉSZETI HIVATAL

I.

Általános szerkesztői

UTASÍTÁS

az 1 : 2 500 000 méretarányú

Világtérkép 2. kiadásához

Berlin, 1981

II.

Településsűrűség-ábrázolási

UTASÍTÁS

az 1 : 2 500 000 méretarányú

Világtérkép 2. kiadásához

Prága, 1982

FÖLDMÉRÉSI INTÉZET

BUDAPEST - 1983

Készült a Földmérési Intézet

Geokartográfiai osztályán

A kiadásért felel: Csáti Ernő

Megjelent: 100 példányban

MÉM - OFTH engedélyszám: 9151/1983.

Sokszorosította: Tempó sokszorosító

Felelős vezető: Laborc Lászlóné

I.

ÁLTALÁNOS SZERKESZTŐI UTASÍTÁS AZ 1:2500 000 MÉRETARÁ- NYÚ VILÁGTÉRKÉP 2. KIADÁSÁHOZ	0
BEVEZETÉS	1
ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK	1
1. A térképmű rendeltetése és a vele szemben támasztott általános követelmények	1
2. A térképmű elnevezése és nyelve	1
3. A térképmű hosszúsági mértékegységei	2
4. A térképmű matematikai alapjai	2
4.1 A Világtérkép vetületei	2
4.2 Szelvényezés és nómenklatúra	2
4.3 Az egyes térképlapok által ábrázolt terület kiterje- dése és a szelvények mérete	3
4.4 A fokhálózat sűrűsége és az ívperceosztással el- látott keret	4
5. A festékek, a papír és a szelvények vágott méretének szabványai	4
ELŐKÉSZÍTŐ MUNKÁLATOK	5
6. Általános megjegyzések a regionális jellegű szerkesztési utasítások kidolgozásával kapcsolatban	5
7. A szerkesztési tervek összeállítása	5
7.1 A fő- és a kiegészítő alapanyagok elemzése	5
7.2 A földrajzi jelleg	7
7.3 A tervezés és az összeállítás mellékletei	7
7.4 Mellékletek a dokumentációhoz	7
8. A szerkesztési dokumentumok jóváhagyása	7
TERVEZÉSI ÉS SOKSZOROSÍTÁSI MUNKÁLATOK	8
9. Általános rendelkezések	8
10. Települések	8
10.1 A települések minősítése	8
10.2 Az ábrázolásra kerülő települések kiválasztása	9
10.3 Települések méretarányhelyes ábrázolása	10
10.4 Városi agglomerációk	11
10.4.1 Általános megjegyzések	11
10.4.2 A városi agglomerációk ábrázolása	11
10.5 Településábrázolás karikával	12
11. Határok	13
11.1 Államhatárok	13
11.2 Egyéb közigazgatási határok	13
11.3 Nemzeti parkok és természetvédelmi területek határa	13
11.4 A jégtakaró minimális kiterjedésének határa	13
11.5 A határok ábrázolása	13
12. Közlekedési vonalak	14
12.1 Az ábrázolásra kerülő közlekedési vonalak kivá- lasztása	14
12.2 Vasutak	15

12.3	Utak	15
12.4	Alagutak és kompok	15
12.5	Hágók	16
12.6	Hajózható csatornák és folyók	16
12.7	Kikötők	16
12.8	Repülőterek	17
13.	Vízrajz	17
13.1	A partok ábrázolása	17
13.2	A folyók ábrázolása	17
13.3	Száraz folyómedrek (vádik)	18
13.4	Vízesések és zuhatagok (zúgók)	18
13.5	Öntöző és lecsapoló rendszerek, elárasztott területek	18
13.6	Tavak	19
13.7	Kutak, szökőforrások (gejzírek)	19
13.8	Korallzátonyok	19
14.	Domborzatrajz	20
14.1	Szárazföldek domborzatrajza	20
14.2	Jéggel borított területek domborzatrajza	20
14.3	Vízalatti domborzat rajza	21
15.	Talaj- és növénytakaró	21
15.1	Általános szabályok	21
15.2	Mangrove-erdők	21
15.3	Mocsarak és szikes területek	22
15.4	Sivatagok	22
15.5	Dűnék	22
15.6	Lávamezők	22
16.	Egyéb egyezményes jelek	22
16.1	Történelmi építészeti műemlékek, romok és emlékfalak	22
16.2	Földrajzi és mágneses pólusok	23
17.	A Világtérkép névrajza	23
17.1	Általános rendelkezések	23
17.2	A névrajz helyesírása	23
17.3	A megírások elhelyezési rendje	24
17.4	Településnevek	26
17.5	Politikai-közigazgatási elnevezések	26
17.6	Földrajzi nevek	27
17.7	Rövidítések és a szavak elválasztása	29
18.	Keretminta	29
18.1	A fokhálózat számozása	29
18.2	A keresőhálózat számozása	30
18.3	Megírások az északi keretvonal fölött	30
18.4	Megírások a déli keretvonal alatt	30
19.	A szelvények csatlakoztatása	33
20.	A térképszelvények recenziója (szakellenőrzése)	33
20.1	A térképterv recenziója	34
20.2	A színes próbanyomat recenziója	35
21.	A térképszelvények szerkesztő bizottság általi jóváhagyása...	35
22.	Az általános földrajzi alapok elkészítése	36

ARCHIVÁLÁS, TÉRKÉPHELYESBÍTÉS	36
23. A megőrzendő alapanyagok	36
24. A térképszelvények felújítása	38
MELLÉKLETEK	39
1. Az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérkép szelvényei nómen- klatúráinak és (transzliterált) megnevezéseinek jegyzéke	41
2. Az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérkép átfedő szelvényeinek jegyzéke	51

II.

TELEPÜLÉSSŰRŰSÉG-ÁBRÁZOLÁSI UTASÍTÁS	55
--	----

I.
ÁLTALÁNOS SZERKESZTŐI UTASÍTÁS
AZ 1 : 2 500 000 MÉRETARÁNYÚ
VILÁGTÉRKÉP
2. KIADÁSÁHOZ

BEVEZETÉS

Az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérkép olyan általános földrajzi térkép, mely a szocialista országok együttes munkája eredményeként jön létre a marxista-leninista világnézet és legújabb ismereteink alapján, az egységes elvekkel összhangban létrehozott ezen Utasítás előírásaira támaszkodva.

Az Utasítás szerves részét képezik még az alábbi mellékletek:

1. Az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérkép jelkulcsa (2. kiadás, 1980);
2. Utasítás az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérkép domborzatának ábrázolásához (2. kiadás, 1981);
3. Földrajzi nevek megírása az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérképen, 1981;
4. Utasítás a település-sűrűség ábrázolásához az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérképen, 1981;
5. Utasítás az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérkép földrajzi névmutatóinak összeállításához, 1976;
6. Az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérkép szelvényei nómenklatúráinak és megnevezéseinek vázlata, 1981;
7. Az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérkép vetületei megszerkesztéséhez szükséges pontok derékszögű koordinátáinak táblázata;
8. Utasítás az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérkép-szelvények felújításához, 198. (megjelenése később várható).

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

1. A térképmű rendeltetése és a vele szemben támasztott általános követelmények

Az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérkép általános földrajzi áttekinthető térkép, mely egységes elvek alapján készül a Föld egész felületére. A térképnek tükröznie kell a Föld természeti, politikai, és gazdasági földrajzi viszonyait az adott méretaránynak megfelelően.

Maga a térkép - mivel a Föld teljes felszínét tárja elénk - általános földrajzi alapként is felhasználható, továbbá alapanyagul szolgálhat földrajzi és tematikus térképek tervezéséhez és összeállításához, akár mint tudományos célokat szolgáló munkatérkép, akár mint információ-forrás.

2. A térképmű elnevezése és nyelve

A térképmű elnevezése:

КАРТА МИРА

WORLD MAP 1 : 2 500 000

A keretmegírások két nyelven szerepelnek: oroszul és angolul. Ez a rendelkezés a következőkre vonatkozik:

- a térképmű címének a megírására;
- a térképszelvények elnevezéseinek megírására;
- a déli keretvonal alatt elhelyezett jelmagyarázatra.

A térkép nyelvével kapcsolatos egyéb tudnivalók a 17. pont (A Világtérkép névrajza), valamint a 18. pont (Keretmegírások) alatt találhatók.

3. A térképmű hosszúsági mértékegységei

A Világtérkép hosszúsági mértékegysége a méter. Mivel azonban az ábrázolás a világtengerekre is kiterjed, a hajózásban pedig a tengeri mérföld szolgál a hosszúság mértékegységeként, ezért egy második aránymértéket is meg kell adni a hosszúság ez utóbbi mértékegységének megfelelően.

4. A térképmű matematikai alapjai

4.1 A világtérkép vetületei

Az alkalmazásra kerülő vetületek kiválasztása olyan megfontolással történt, hogy minimális területi torzulások mellett a torzulások eloszlása egyenletes legyen. Ezért a 60° -os északi szélesség és a 60° -os déli szélesség között lévő területeket két kúpvetület segítségével ábrázoljuk, a 60° - és 90° -os szélességek között lévő területeket pedig az ún. hossztartó azimutális vetületben. A kúpvetületek hossztartó paralelkörei a 0° -os és a 24° -os szélességek közé eső szelvényeknél:

$$\phi_1 = \pm 4^{\circ}, \text{ illetve } \phi_2 = \pm 21^{\circ},$$

a 24° -os és a 60° -os szélességek között lévő szelvények esetében pedig:

$$\phi_1 = \pm 32^{\circ} \text{ illetve } \phi_2 = \pm 64^{\circ}.$$

A különböző vetületek találkozásánál csatlakozási nehézségek merülnek fel, melyek meggátolják az egyes szelvények illeszkedését. E probléma megoldása céljából átfedő szelvényeket állítunk össze azzal a céllal, hogy a politikai és földrajzi egységek a lehetőség szerint teljes egészükben egyetlen vetületben kerüljenek ábrázolásra.

A 60° -os északi szélességtől északra eső körzetekben az átfedő szelvényeket hossztartó kúpvetületben állítjuk össze, mégpedig olyan metszőkúppal, melynek hossztartó paralelkörei:

$$\phi_1 = + 32^{\circ} \text{ és } \phi_2 = + 64^{\circ}.$$

A vetületekhez szükséges adatok egy táblázatból olvashatók ki, melynek címe: "Vetületi pontok derékszögű összendezőinek táblázata az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérképhez".

4.2 Szelvényezés és nómenklatúra

Az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérkép lapjainak szelvényezése az 1 : 1 000 000 méretarányú Nemzetközi Világtérkép szelvényezésén alapul.

Az egyenlítőől északra és délre a 4° -os szélességű öveket latin nagybetűkkel jelölik (A-tól U-ig). A megkülönböztetés érdekében az északi fél-

gömb betűjelei elé N-betűt, a déli félgömb öveinek szimbólumai elé pedig S betűt írnak.

Az egyes - egymást 6° -onként követő meridiánokkal határolt - sávokat arab számokkal jelöljük. Az egyes szélességi öveken belül a számozás a 180° -os meridiántól kezdődik, és keleti irányban halad.

Az 1:2 500 000 méretarányú Világtérkép szelvényeinek számozása is arab számjegyekkel történik. A számozás az Északi-sarkon az 1-es számmal kezdődik és a Déli sarknál fejeződik be 224-gyel, a hosszúság mentén pedig az egyes szélességi öveken belül a 180° -os meridiántól keleti irányban halad.

A nómenklatúrában csupán a két szélső szélességi öv betűit valamint a két szélső hosszúsági sáv számait tüntetjük fel, gondolatjelet téve a két betű, illetve szám közé.

Az ezután következő - zárójelben lévő - szám a térképszelvény sorszá-
mát jelenti, ezután tüntetjük fel a kérdéses térképszelvény megnevezését két nyelven, például:

N A-C 43-45 (107) КОЛОМБО . COLOMBO

Két különböző vetület találkozásánál a csatlakozó helyeken az átfedő szelvények kiegészítésképpen még egy betűt kapnak, mégpedig az "A" betűt, olykor még új megnevezést is a következő magyarázattal:

перекрытие к листу ... overlap to sheet ...
(átfedés a szelvényhez).

Az átfedés területét egyébként - utalással a tartalmazott részekre - a Nemzetközi Világtérkép nómenklatúrájának megfelelően jelöljük, így például:

NA 19-21 et. pt. of NB 19-21 (99A) ПАРАМАРИБО . PARAMARIBO
(magyarul: és NB 19-21 része)

перекрытие к листу 99 . overlap to sheet 99
(magyarul: átfedés a 99. sz. szelvényre)

Az egyes szelvények megnevezése és nómenklatúrája az 1. sz. mellékletből olvasható ki. A szelvények megnevezéseit csupa nagybetűvel adják meg. A korábban elfogadott, ma már azonban elavult, de olykor használatos neveket kisbetűkkel írják meg.

4.3 Az egyes térképlapok által ábrázolt terület kiterjedése és a szelvények mérete

Minden egyes térképszelvény észak-déli irányban 12° -nyi szélességű területet ábrázol. Ez alól kivételeknek tekintendők az átfedő szelvények. Ezek észak-déli irányú fedőterületét úgy határozták meg, hogy az feleljen meg a politikai és földrajzi egységek egyetlen vetületben történő ábrázolású követelménynek - a 2. sz. melléklet alapján -.

A szelvények által ábrázolt terület kelet-nyugat irányú kiterjedése különböző. Így például a 0° - 48° -os szélességi övben a kelet-nyugati irányban a szelvény 18° -os hosszúságkülönbségnyi nagyságú területet ábrázol.

A 48° - 60° -os szélességi övben ez a terület 24° -nyi, a 60° - 72° -os szélességi övben már 36° -nyi, végül a 72° - 84° -os szélességi övben 60° -nyi nagyságú. A sarkok körül elhelyezkedő körzetek ábrázolása a szelvényeken kör alakú fedőterületen történik.

A fenti fedőterületeknek megfelelően az egyes térképszelvények méretei a következők lesznek:

A határoló koordináták között észak-déli irányban a maximális távolság - 53,6 cm a 12° -os szélességig, a minimális távolság pedig - 53,0 cm.

Kelet-nyugat irányban a határoló koordináták között a maximális távolság - 83,5 cm, a minimális pedig - 26,5 cm.

4.4 A fokhálózat sűrűsége és az ívpercbeosztás

A fokhálózatot a meridián- ill. a paralelkörök alkotják. A szélességi körök az egyenlítőtől számítva 2° -onként követik egymást. A hosszúsági körök a greenwichi meridiántól kiindulva a 0° - 60° -os szélességi övben 2° -onként, a 60° - 84° -os szélességi övben 4° -onként, végül a 84° - 88° -os szélességi övben 12° -onként követik egymást.

A 88° -os szélesség és a sarkok között csupán a 0° -os, a 120° Ny és a 120° K értékű meridiánokat ábrázoljuk. Ezenkívül a térképen szerepelnek a sarkkörök és térítőkörök (a Bak- ill. Ráktérítő) (lásd a 8.1 sz. egyezményes jelet).

A 0° és a 60° -os szélességi körök közé eső szelvényeken a felszerkesztett meridiánok és szélesség-vonalak közeit a kereten $10'$ -es intervallumokra osztják. A 0° -os meridiántól keleti és nyugati irányban, valamint az egyenlítőtől északra és délre minden egyes páratlan sorszámú $10'$ -es szakaszt a hossz tengely irányában felezővonallal kell ellátni. A páros számú $10'$ -es intervallumoknál az ilyen felezővonalak elmaradnak (lásd a Jelkulcs-hoz tartozó mellékletet). A 60° -és a 90° -os szélességi körök közé eső szelvényeken a percbeosztásos keretvonal intervallumainak hosszát azok kétszeresére, négyszeresére stb. kell növelni, attól függően, hogy milyen nagy az ábrázolt meridiánok intervalluma.

5. A festékek, a papír és a szelvények vágott méretének szabványai

A Világtérkép színes kivitelezéséhez 13 festék áll rendelkezésre. A vonalas elemeknél az intenzívebb színes tónusok (fekete, kék, 3-as sz. barna, szürke, vörös és 2-es sz. violaszín) alkalmazhatók. A szolidabb tónusok (1-es és 2-es sz. világoskék, zöld, sárga, az 1-es és a 2-es sz. barna, valamint az 1-es sz. violaszín) pedig a térképi tartalom elemeinek felületi színezésére szolgálnak.

A résztvevő térképészeti szolgálatok által alkalmazható szabványfestékeknek - a fehér festék keverési arányának - és az egyéb színek keverésének teljes mértékben meg kell felelniök a Jelkulcs színmintáinak.

Az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérképlap nyomásához 120 grammos papírt kell használni.

A Világtérkép-szelvények vágott mérete - ide értve az átfedő szelvényeket is -:

80 cm (magasság) x 100 cm (szélesség).

ELŐKÉSZÍTŐ MUNKÁLATOK

6. Általános megjegyzések a regionális jellegű szerkesztési utasítások kidolgozásával kapcsolatban

A regionális jellegű szerkesztési utasításokat az egyes térképcsoportokra vonatkozólag kell kidolgozni. E térképcsoportok fedőterületei éppen a térképmű tervezésében és összeállításában részt vevő országok munkakörzeteinek felelnek meg, melyekben - általában - egy kontinenst, vagy annak kapcsolt részét kell egyesíteni.

Az ilyen - regionális jellegű - szerkesztési utasítások kidolgozásához szolgál alapul jelen Utasítás, valamint az ehhez csatolt mellékletek. A regionális jellegű szerkesztési utasítások az általános rendelkezéseket valamely meghatározott területre konkretizálják, és ezáltal megteremtik az előfeltételeket a térkép tartalmi elemeinek összehangolt ábrázolásához és generalizálásához.

7. A szerkesztési tervek összeállítása

Jelen Utasítás és a hozzá csatolt mellékletek, valamint az adott munkakörzetre elkészített regionális jellegű szerkesztési utasítások alapján, minden egyes Világtérkép-szelvényre szerkesztési tervet dolgoznak ki. Ennek szöveges részét - rendszerint - csak a legszükségesebb közlésekre szokás korlátozni. Mellékletei - térképek, minták, vázlatok, táblázatok, jegyzékek, listák stb. - a kartográfiai munkát hivatottak megkönnyíteni.

A szerkesztési terv felépítése a következő:

7.1 A fő- és a kiegészítő alapanyagok elemzése

Ez a munkálatokhoz szükséges anyagok (térképek, szakirodalmi források, statisztikai adatok stb.) jegyzékét az egyes államokra, valamint megnevezésük és rendeltetésük szerint összeállítva tartalmazza, továbbá szelvényenként értékeli a térképeket, hogy közülük melyek a fő és melyek a kiegészítő alapanyagok, végül pedig a térképi tartalom egyes elemei szerinti rendezésben. A szükséges alapanyagok kiválogatásához és értékeléséhez nélkülözhetetlen a kiinduló és kiegészítő alapanyagok jegyzéke. Vizsgálat alá kell vetni a kérdéses területre rendelkezésre álló legújabb alapanyagokat és meg kell határozni, mire lehet őket felhasználni. A Világtérkép-szelvények (2. kiadásának) megtervezésénél okvetlenül fel kell használni az 1 : 1 000 000 méretarányú Nemzetközi Világtérkép újabb nemzeti kiadásait, amely annak idején maga is alapanyagul szolgált az 1. kiadású 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérkép készítésénél. A topográfiai szempontból kevésbé feltárt körzetek térképeinek megtervezésénél pedig feltétlenül igénybe kell venni a kérdéses területekre eső ürfelvételeket.

Kiegészítő forrásként szóba jöhetnek:

- a nagyobb méretarányú térképészeti alapanyagok (egyres adatok átvehetők azonos vagy kisebb méretarányú térképekről is);
- földrajzi és navigációs szakirodalmi munkák;
- statisztikai adatok;
- tájékoztatók a lakosság lélekszámáról;
- helységnévtárak;
- évkönyvek és vasúti menetrendek;
- vízrajzi adatok, beleértve a hajózással, a folyók hajózhatóságával és lefolyásával kapcsolatos adatokat stb.

Igénybe kell venni ezenkívül a meghatározott időszakonként kibocsátásra kerülő tájékoztató anyagokat a térképen bekövetkezett változásokról (pl. "Cartactual").

A tengerfenék és az óceán-mederfenék domborzatának megtervezéséhez és összeállításához fel kell használni a Szovjetunió Tudományos Akadémiájához tartozó, Sirsov P. P. nevét viselő Óceánológiai Intézet által 1 : 1 000 000 - 1 : 5 000 000 méretarányokban készített batimetrikus térképeit, továbbá a GEBCO (General Bathymetric Chart of the Oceans) 1 : 1 000 000 méretarányú felmérési térképlapjait, végül mindazon szovjet és külföldi batimetrikus és tengeri hajózási térképeket és egyéb hozzáférhető alapanyagokat, amelyek méretarány szempontjából szóba jöhetnek. Az a tény, hogy Világtérképünk megtervezésénél a kétszer kisebb - vagyis az 1 : 5 000 000 - méretarányú batimetrikus térképek felhasználására is rákényszerülünk, azzal magyarázható, hogy pillanatnyilag a nagyobb méretarányú batimetrikus alaptérképek a Világóceánnak még jelentős nagyságú területéről hiányoznak.

A víz alatti domborzat megtervezéséhez és összeállításához kiegészítő anyagként be lehet vonni azon nagyobb (1 : 200 000 - 1 : 500 000) méretarányú térképeket, amelyeket a Világóceán különböző részeire - részletes vizsgálatok és kutatások eredményeként - készítettek. Valamely feltérképezendő körzetben a tengerfenék domborzatával való előzetes, általános jellegű ismerkedés érdekében tájékoztató anyagként hasznosnak ígérkeznek a SzU Geodéziai és Kartográfiai Főhatósága (GUGK) által kiadott 1 : 10 000 000 méretarányú óceán-térképek (a "Csendes-óceán", 1964; az "Atlanti-óceán", 1971; az "Indiai-óceán", 1977), továbbá az Indiai-óceán geológiai-geofizikai atlaszának batimetrikus térképei (1975), végül a GEBCO (General Bathymetric Chart of the Oceans) 1 : 10 000 000 méretarányú - az utóbbi években kiadott - térképei.

A kiinduló alapanyagok elemzése során fel kell figyelni mindazon hiányosságokra, amelyek alapanyagoknál a térképi tartalom ábrázolásának vonatkozásában előfordulhatnak. Az alapanyagok értékelését elemenként kell elvégeznünk. Ennek az értékelésnek az eredményeként felhasználásra egyedül az a térképészeti alapanyag jöhet szóba, mely a legalkalmasabbnak ígérkezik az egyes térképelemek megtervezéséhez.

A kiegészítő alapanyagot a fő alapanyag ellenőrzésére és helyesbítésére használjuk fel.

7.2 A földrajzi jelleg

Ez az egyes térképi elemek alapján állítható össze. A földrajzi jellemzésnek fel kell ölelnie a megfelelő térképszelvény összes földrajzi jellegzetességeit (geológia, hidrológia, morfológia, szociológia). Konkrétumokkal kell megtölteni azokat az alapvető rendelkezéseket, amelyeket egyrészt a regionális jellegű utasítások írnak elő, másrészt a tartalmi összeállításra vonatkozó utasításból következnek minden egyes térképszelvény számára.

A földrajzi jellemzésben található adatoknak kartográfiailag felhasználhatóknak kell lenniök. Különösen alapos és részletes vizsgálatot érdemelnek a generalizálási problémák. A szerkesztőnek mintapéldákat kell készítenie a bonyolultabb terepszakaszok nagyobb nehézségeit jelentő síkraírási és domborzati generalizálásához, és e mintákat mellékelnie a szerkesztési tervhez.

7.3 A tervezés és az összeállítás mellékletei

E mellékletek: a természeti földrajzi elemek (magasságok, folyók stb.) listái, jegyzékei, áttekintő vázlatok, a települések osztályokba sorolása a lakosság lélekszáma, valamint közigazgatási szerepük szerint, az államok közigazgatási felosztása, tengeri és légi kikötők, a közlekedési vonalak osztályokba sorolása, hágók, alagutak, hajózható csatornák, folyók hajózható szakaszának kezdőpontja, bányászati és ipari központok stb.

Kozmikus felvételek anyagainak alkalmazásakor a szerkesztői terveknek tartalmazniuk kell interpretációs technológiai leírást és interpretációs segédletet is (pl. interpretációs etalonok és minták).

7.4 Mellékletek a dokumentációhoz

Minden egyes térképszelvény kivitelezési munkáinak befejezésekor a szerkesztési terv az alábbi mellékletekkel egészítendő ki az egyes elemek naprakész állapota szintjének dokumentálása céljából:

- Az államok népszámlálási dátumai (szükség esetén nagyobb részletességgel);
- Víz alatti mérési adatok (a mérési menetvonalak 1 : 2 500 000 méretarányú vázlatával együtt);
- A domborzatábrázolás alapjául szolgáló adatok.

A szerkesztési tervet - lehetőség szerint - kollektív megvitatás eredményeként kell kidolgozni, mivel valamely térképszelvény összes jellegzetességei és sajátosságai csak egy ilyen megvitatás segítségével hozhatók felszínre.

8. A szerkesztési dokumentumok jóváhagyása

A regionális jellegű szerkesztési utasításokat, valamint a szerkesztési terveket a résztvevő országok geodéziai szolgálatainak megfelelő hivatalai hagyják jóvá. A regionális jellegű szerkesztési utasításokat egyeztetni kell a nagyterjedésű tájegységekre, vagy valamely kontinensre stb. eső térképszelvények elkészítésében résztvevő geodéziai szolgálatok között.

TERVEZÉSI ÉS KIADÁSI MUNKÁLATOK

9. Általános rendelkezések

A résztvevő Geodéziai Szolgálatok a Világtérkép szelvényeit a műszaki és technológiai lehetőségekkel összhangban készítik el. Az alkalmazásra kerülő technológiákkal szemben támasztott legfőbb követelmény úgy fogalmazható meg, hogy a térképszelvények minőségileg magasszintű termékek legyenek, és feleljenek meg az általános szerkesztési dokumentumoknak.

A tervezési munkákat a kiadás méretarányában, vagy egy annál nagyobb méretarányban kell elvégezni.

Azoknál a szelvényeknél, amelyeknél a térképi tartalom egyszerű, a tervezési munkákat 1 : 2 500 000 méretarányban kell végrehajtani. Mivel itt elsősorban az 1 : 1 000 000 méretarányú térképek többszínű nyomatai szolgálnak kiinduló alapanyagként, és ezek az 1 : 2 500 000 méretarányra történő fényképszeti lekicsinyítés után már nem teszik lehetővé a tervezési munkák folyamatos végrehajtását - különösen a (bonyolult domborzattal és sűrű közlekedési hálózattal) erősen zsúfolt körzetekben - a tervezést ilyen esetekben 1 : 1 000 000 méretarányban kell végezni. Az 1 : 1 000 000 méretarányban elkészített generalizálási minták segítségével az 1 : 2 500 000 méretarányban helyes ábrázolású és jól olvasható térképelemek állíthatók össze.

Az átfedő szelvények tartalmának teljes mértékben összhangban kell lennie az alapszelvények tartalmával.

10. Települések

10.1 A települések minősítése

Az egyezményes jelek táblázatának (a továbbiakban a Jelkulcsnak) megfelelően a településeket a térképen egyezményes jelükkel ábrázoljuk (lásd: 1.1 - 1.9 számú egyezményes jeleket) az alábbi minősítések figyelembevételével:

Az egyezményes jel száma	A település lélekszáma
1.1	több mint 3 000 000
1.2	1 000 000 - 3 000 000
1.3	300 000 - 1 000 000
1.4	100 000 - 300 000
1.5	30 000 - 100 000
1.6	10 000 - 30 000
1.7	10 000-nél kevesebb
1.8	különálló településrészek
1.9	város-agglomerációk 300 000 lakoson felül

A 300 000 lélekszámon felüli települések és város-agglomerációk méretarányhelyesen ábrázolandók. A települések karikás ábrázolásával ellentétben a méretarányhelyesen ábrázolt településeket a szelvény keretvonalai ketté

(vagy akár többfelé is) oszthatják. A városok és falúsi jellegű települések ábrázolása között nem teszünk különbséget.

Az 1.8 sz. egyezményes jel az anyatelepüléstől elkülönülten elhelyezkedő településrészek ábrázolására szolgál, akár méretarányhelyes, akár nem méretarányban történő ábrázolásáról legyen szó.

Méretarányhelyesen ábrázoljuk azokat a városrészeket, amelyek lélekszáma meghaladja a 300 000-et. A városrész és az anyaváros közötti minimális távolság - a térkép méretarányában - nem lehet kisebb 2 mm-nél. A 300 000-nél kevesebb lakosú városrészeket a nem méretarányhelyes egyezményes jellel ábrázoljuk, főleg az alacsony népsűrűségű körzetekben (például: Skandináviában), mégpedig azon települések esetében, amelyek megfelelnek az ábrázolásra történő kiválasztás követelményeinek, és eléggé jelentős távolságra fekszenek attól a településtől, amelyhez közigazgatásilag tartoznak.

Az állandó jellegű sarkkutató állomások egyezményes jelét csak az Antarktiszon alkalmazzuk. Az Arktisz állandó jellegű kutató állomásait az 1.7 sz. egyezményes jellel (10 000-nél kevesebb lakosú települések) ábrázoljuk.

10.2 Az ábrázolásra kerülő települések kiválasztása

Az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérképen csak bizonyos kiválasztott településeket tüntettünk fel. Ábrázolásra kerül minden egyes 300 000-nél több lakosú település. A 300 000-nél kevesebb lakosú települések kiválasztásának kritériumaként a kérdéses terület népsűrűségét és a körzet település-sűrűségét kell figyelembe venni. A térkép 1 dm²-re eső ábrázolandó települések kiválasztásánál az "Utasítás az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérképen a település-sűrűség ábrázolásához" előírásait kell szem előtt tartani.

A maximális település-sűrűséggel rendelkező körzetekben a települések számának négyzetdeciméterenként 240-300 között kell mozognia, a minimális település-sűrűségű körzetekben pedig legfeljebb 80 település lehet a térkép 1 dm²-én. A települések - azok sűrűsége alapján történő - ábrázolásra való kiválasztásánál a következőket kell szem előtt tartanunk:

1. Közigazgatási jelentőség

A lakosok számától függetlenül ábrázolni kell azon közigazgatási egységek központjait, amelyek határoló vonalait a 3.1, 3.5 vagy 3.6 sz. egyezményes jelek alkotják.

2. Gazdasági jelentőség

A lakosok számától függetlenül ábrázolni kell a gazdasági szempontból jelentős településeket, mint például a bányászati, ipari és olyan mezőgazdasági központokat, melyekben nagyobb mezőgazdasági vállalatok működnek.

3. Közlekedési vonalak szerinti helyzet

A lakosság számától függetlenül vesszük figyelembe a közlekedési vonalakhoz viszonyított helyzetet és mindenekelőtt azokat a településeket ábrázoljuk, amelyek:

- vasúti keresztezésekre épültek;
- egyéb utak kereszteződése körül fejlődtek ki;
- vasútnak egyéb úttal való kereszteződésénél alakultak ki;
- autóutaknak főbb közlekedési utakkal, vagy főbb közlekedési utaknak elsőrendű autóutakkal való találkozásánál épültek ki;
- fő-, és másodrendű vasútvonalak találkozásánál fekszenek;
- csatornák folyókba és tengerekbe történő beömlésénél alakultak ki;
- folyók egyesülésénél keletkeztek;
- közlekedési vonalak végállomásain helyezkednek el;
- repülőterek, tengeri- ill. belhajózási kikötők, vagy hágók közelében kerülnek el.

4. Történelmi, kulturális és földrajzi jelentőség

A lakosok számától függetlenül ábrázoljuk azokat a városokat is, amelyekhez történelmi jelentőségű események fűződnek, vagy amelyeknek nagy a kulturális jelentőségük. A kiválasztásnál ezenkívül figyelembe kell venni a természeti földrajzi sajátosságokat és különlegességeket, mint például szélsőséges hőmérsékleti értékeket és csapadékadatokat, különleges magassági elhelyezkedést stb.

Minden szerkesztési tervben utasításokat kell adni a települések generalizálásával kapcsolatban, az "Utasítás az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérképen a település-sűrűség ábrázolásához" előírásai alapján, figyelembe véve ezen Utasítás 9.2 pontjában felsorolt szempontokat.

10.3 Települések méretarányhelyes (alaprajzi) ábrázolása

Méretarányhelyesen ábrázoljuk a 300 000-nél több lakosú településeket, valamint az ezekről távolabb eső, elkülönült, de hozzájuk tartozó - gazdasági és történelmi szempontból nézve - fontos városrészeket. A méretarányhelyes ábrázolás alkalmazása valamely település közigazgatási határain belül a beépített terület nagyságától függ.

Az ábrázolásnál hangsúlyozni kell a beépítettség jellegzetes vonásait, így például, ha a település valamely közlekedési vonal mentén húzódik, esetleg domborzati formákhoz alkalmazkodik, vagy a beépítés egyenesvonalú határa független a természeti adottságoktól.

Gondosan kerülni kell a beépítettség sematikus ábrázolását.

Beépített terület minimális nagysága: 2 mm^2 , a beépítettség határoló vonalának kiszögellései nem lehetnek kisebbek $0,5 \text{ mm}$ -nél.

Egy közigazgatási egységen belül az egyes beépített településrészek közötti minimális távolság nem lehet kisebb 1 mm -nél.

A beépítés határain belül található egyes beépítetlen területeket csak akkor kell feltüntetni, ha azok nagysága meghaladja a 2 mm^2 -t.

Méretarányhelyes település-ábrázolás esetén nem szabad megszakítani sem a vízrajzi, sem a domborzatrajzi vonalakat!

Az 1 milliónál több lakosú városokban fel kell tüntetni a főbb vasútvonalakat, a 3 milliónál több lakosú városokban pedig még a fontosabb átmenő utakat is!

Az egyéb - alaprajzzal - ábrázolt településekben nem ábrázoljuk sem a vasútvonalakat, sem az egyéb utakat. Ezeket meg kell szakítani a beépített terület külső határoló vonalánál.

A beépített területeken belül hipszometriai színezést nem alkalmazunk!

10.4 Városi agglomerációk

10.4.1 Általános megjegyzések

A világméreteken terjedő urbanizálódási folyamat mindenekelőtt az alábbiakban mutatkozik meg:

- a városi lakosság számának gyors növekedése;
- a nagyvárosok jelentőségének megnövekedése, melynek oka: az ipar és a társadalmi intézmények további koncentrációja;
- a különböző típusú települések egyre erőteljesebb egyesülése agglomerációkban és település-rendszerekben a lakosság növekvő mozgása következtében.

Mindezeket kifejezésre kell juttatni az 1 : 2 500 000 méretarányú Világ-térképen.

A vezérelni itt a városi beépített területhatárainak megszakítás nélküli ábrázolása, még abban az esetben is, ha azok átmennének a közigazgatási határokon, függetlenül attól, hogy maga a beépítettség egy, vagy több várost ölel fel, vagy akár az ezekhez csatlakozó - városi típusú - településeket is magában foglalja. Az ilyen természetű ábrázolás alá esnek azok a városi agglomerációk, melyek összlakossága több mint 300 000.

A rendkívül változatos formákban jelentkező városi agglomerációkon belül az alábbi alapvető típusokat különböztethetjük meg:

- agglomerációk, amelyek középpontjában egyetlen jelentős város áll, amelyet bolygóvárosok vesznek körül (ilyen például Párizs);
- agglomerációk, melyek néhány önálló városközpontot foglalnak magukba, és ezek terjeszkedésükkel jelentős nagyságú és kiterjedésű városi beépített, valamint egyéb városi hasznosítású területet ölelnek fel (például: Los Angeles). Ugyanide tartoznak az olyan közepes nagyságú városok is, amelyeket mindössze néhány kilométeres távolság választ el egymástól, bizonyos funkciók révén azonban igen szoros kapcsolatban állnak egymással;
- végül az ún. városi konglomerációk, mint amilyenek például Közép-Anglia, vagy a Ruhr-vidék.

10.4.2 A városi agglomerációk ábrázolása

A városi agglomerációkat felületi színezéssel látjuk el, alkalmazva az 1.9 sz. egyezményes jelnek megfelelően határoló vonalat.

Az agglomerációk határain belül a jelentősebb városokat az 1.1-1.7 sz. egyezményes jelekkel ábrázoljuk, szem előtt tartva az általános generalizálási elveket. Valamely agglomeráción belül minden 100 000-nél nagyobb lé-

lekszámú várost - lehetőség szerint - ábrázolni kell. Az agglomeráción belül ábrázolásra kerülő városok és közlekedési vonalak kiválasztásánál figyelembe kell venni annak belső struktúráját.

A térképi tartalom elemeinek ábrázolása a felületi színezéssel kiemelt agglomerációkon belül ugyanúgy történik, mint azokon kívül.

Az agglomerációs területek és síkrajzi határok generalizálásának rajzi kritériumai nem különböznek a méretarányhelyesen ábrázolt településekre érvényes kritériumoktól.

A városi agglomerációk térképi tervezésénél a legfőbb problémát a külső síkrajzi határoló vonalak megállapítása okozza, így például valamely falusi jellegű beépítettség és azon régebbi falusi típusú települések nagyvárosainak nem nevezhető beépítése között húzódó vonal meghatározása és rögzítése, amelyekben azonban már jelentős méretű urbanizálódás ment végbe.

E probléma megoldása érdekében részletes vizsgálat alá kell vetni a nagyméretarányú térképeket, továbbá szükséges az egyes országokban végbemenő urbanizálódási folyamatok ismerete, az idevágó szakirodalom és a gazdasági és demográfiai statisztikák elemzése alapján.

A városi és falusi típusú települések lehatárolásához kiválóan alkalmazható az adott település termelési szerkezetének elemzése. Az agglomeráció már korántsem egyértelmű és homogénnek egyáltalán nem tekinthető szélső zónája viszont az 1 : 250 000 és ennél nagyobb méretarányú térképeken a következő alapvető típusok azonosítását teszi lehetővé:

- Területek különálló ipari vállalatokkal, vagy ipari komplexumokkal (a városiasodás és úthálózat fejlesztésének többé-kevésbé markáns jegyeivel);
- Területek mezőgazdasági orientáltsággal ugyan, de olyan lakáskomplexumokkal, amelyek az iparban foglalkoztatott lakosságra jellemzőek (városi szerkezetű, homogén módon beépített területek, gyakran az úthálózat fejlesztésére utaló ismertetőjegyek nélkül);
- Olyan típusú beépítések, amelyek a mezőgazdaság hatására alakultak ki, és az agglomerációba nem tartoznak bele.

A városi településeket minden esetben agglomerációba kell foglalni akkor, ha azok egymástól való távolsága nem lépi túl az 5 km-t.

10.5 Településábrázolás karikával

A településkarikát úgy kell elhelyezni, hogy központja egybe essék a település központjával. Itt a település egyezményes jelének pontos elhelyezését a többi térképi elemekhez viszonyítva is biztosítani kell. Az összhangot mindenekelőtt a vízrajzzal, a síkrajzi határokkal és a domborzattal kell megteremteni.

Különösen nagy jelentőségű a település egyezményes jelének a vízrajzhoz viszonyított helyzete (partvonalhoz, folyóhoz, csatornához stb. képest). Figyelmet kell fordítani a települések korrekt helyzeti ábrázolására például valamely folyó mellett, vagy a folyó mindkét partján, folyók egyesülésénél stb. A településnek a többi térképelemhez - mint például a település közvetlen közelében lévő domborzati formákhoz, közlekedési vonalakhoz stb. - viszonyított helyzetét szükség esetén még ez utóbbiak helyzeti eltolása árán is biztosítani kell. Gondosan ügyelni kell például arra, hogy amennyiben egy

település egy magaslat szélén helyezkedik el, a térképen is ott került-e ábrázolásra, vagy átmegy-e út, vagy vasút a településen, vagy csak annak közvetlen közelében halad el.

11. Határok

11.1 Államhatárok

Az államhatárok egyezményes jelével ábrázoljuk az államok és függő területek határait. A vitás államhatárok egyezményes jelét akkor alkalmazzuk, amikor a határok nincsenek rögzítve, a fő alapanyagon azok nem egyértelműek, illetve vitás határokként jelentkeznek. Az alapanyagokon revansista törekvéseket tükröző határváltoztatásokat figyelmen kívül kell hagyni.

Az Északi- és a Déli-Sarkvidéken a határokat akkor szabad felszerkeszteni, ha azokat nemzetközi szerződésekben rögzítették.

11.2 Egyéb közigazgatási határok

A közigazgatási felosztást jelölő határokat csak abban az esetben tüntetjük fel, ha azok nem zsúfolják túl a térképet.

A szövetségi köztársaságok, a szocialista köztársaságok, szövetségi államok stb. határát azokban az államokban ábrázoljuk, amelyekben az egyes köztársaságok, vagy államok föderációt alkotnak. Ilyenek például a Szovjetunió, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Brazília, India, Mexikó, USA.

11.3 Nemzeti parkok és természetvédelmi területek határa

A nemzeti parkokat és a természetvédelmi területeket a 3.7 sz. egyezményes jellel ábrázoljuk, amennyiben azok területe a térkép méretarányában eléri a 25 mm² nagyságot.

11.4 A jégta- karó minimális kiterjedésének határa

A 3.8 sz. egyezményes jellel ábrázoljuk a sarkvidékeken a jégmező minimális kiterjedésének határait. A jel ékcsíkfogazásai a nyílt tenger irányába mutassanak.

11.5 A határok ábrázolása

A határok ábrázolásánál biztosítani kell, hogy azok a többi térképi (vízrajzi, fokhálózati, domborzati) elemhez viszonyítva a helyükre kerüljenek. Figyelembe kell venni az illető határ helyzetének jellegzetességeit, mint például a határ egyenesvonalú szakaszait, az esetleges hajlásokat, a határ áthaladását hegycsúcsokon stb.

Az államhatárok tervezésénél a minimális hossz- ill. keresztirányú redukált szélességek 1,2 mm, az egyéb közigazgatási határoknál pedig 1,0 mm nagyságúak lehetnek.

Ha valamely állam- vagy közigazgatási határ éppen egy egyvonalas ábrázolású vízfolyással esne egybe, (a határt vagy a vízfolyás középvonala, vagy a partvonal jelenti), akkor ilyen helyen a határjel vonalát megszakítjuk, a

határ helyzetét pedig a vízfolyás vonala, valamint az ún. határszalag (határband) helyettesíti.

A két vonallal ábrázolt folyók közepén a határ egyezményes jelét csak abban az esetben tüntetjük fel, ha a berajzolt jel és a partvonal között legalább 0,2 mm-es nagyságú távköz marad. A violaszínű határszalag ilyenkor azonban feltétlenül szükséges! A méretarányhelyesen ábrázolt folyókban elhelyezkedő szigetek politikai-közigazgatási hovatartozását egyértelműen tisztázni kell a határjel különálló vonalkáival. A tavakon keresztül húzódó ország-, ill. közigazgatási határokat csupán a fekete színű vonalas egyezményes jellel kell ábrázolni. A tengereken a - szárazföld közelében elhelyezkedő - szigetek állami ill. közigazgatási hovatartozását egyes határjel-vonalkákkal lehet érzékeltetni.

Ha az állami ill. közigazgatási határok meridiánnal, vagy szélességi körrel esnek egybe, a fokhálózati vonalat meg kell szakítani és csak a kérdéses határt kell feltüntetni. Ha a fentebb említett határok a térképszelvény belső keretvonalával esnek egybe, akkor - államhatárok, valamint szövetségi köztársaságok ill. szövetségi államok határai esetében - a térkép szegélyvonalára menetén a határvonal egyezményes jelét a két csatlakozó szelvény valamelyikén kell feltüntetni. A határbandot ilyenkor mindkét szelvényen szimmetrikusan kell elhelyezni a keretvonalhoz képest. Az elsőrendű közigazgatási egységek határainak esetében (3.6 sz. egyezményes jel) a két szomszédos szelvény egyikén a vonalas jelet, másikon a határbandot tüntetjük fel.

Ha a parkok és természetvédelmi területek határai folyók mentén haladnak, vagy közigazgatási határokkal esnek egybe, akkor a határból csak egy olyan hosszúságú részt kell kirajzolni, amely az áthaladás irányát tünteti fel. Ilyenkor vigyázni kell arra, hogy a határ helyzetét illetően ne merülhessen fel kétség.

12. Közlekedési vonalak

12.1 Az ábrázolásra kerülő közlekedési vonalak

A közlekedési vonalak a kisméretarányú térképek legfontosabb elemeinek tekinthetők, mert az adott ország feltártságát és gazdasági fejlettségét tükrözik.

A közlekedési vonalak kiválasztásánál tekintetbe kell vennünk azok sűrűségét, az egyes közlekedési vonalak jelentőségét az adott körzetben, ugyanakkor figyelemmel kell lennünk az egyéb térképi elemek generalizálására is.

Teljes egészükben ábrázolnunk kell a vasúti fővonalakat, az elsőrendű műutakat és főutakat.

Sűrű autópálya-hálózat esetén a több sávval rendelkezők élveznek elsőbbséget.

Ábrázolásra kerülhetnek egyéb vasutak és mellékutak is. Közülük első sorban azokat kell feltüntetnünk, amelyek jelentősebb objektumokhoz, mint például ipari központokhoz, kikötőkhöz stb. vezetnek, vagy közigazgatási szempontból fontos központokat kapcsolnak össze.

Az egyéb vasutak és mellékutak olyankor is ábrázolhatók, amikor segítségükkel a közlekedési vonalak sűrűségét kívánjuk érzékeltetni. Ez esetben

viszont azokat az útvonalakat kell előnyben részesíteni, amelyek a főbb közlekedési utakat kapcsolják össze.

Az építés alatt álló vasútvonalak és utak ábrázolásáról a már meglévő úthálózat sűrűségének figyelembevételével kell dönten (különösen a kevésbé feltárt körzetek ábrázolásakor); a tervezés alatt álló autóutakat és vasutakat, a térképen nem ábrázoljuk.

12.2 Vasutak

A vasutakat az alábbiak szerint osztályozzuk:

a) nemzetközi és egyéb fővonalak;

b) egyéb vasútvonalak;

ezekben belül:

- villamosított ill.

- nem villamosított vonalakat különböztetünk meg.

a) - a nemzetközi vasúti fővonalak és

- az országon belüli egyéb fővonalak tartoznak ide.

b) Az egyéb vasútvonalak ábrázolásra történő kiválasztásánál a 12.1 pontban az egyéb utakra vonatkozó rendelkezéseket kell irányadóknak tekintenünk. Ezen egyéb vasútvonalakat mindenekelőtt azokban a körzetekben ábrázoljuk, ahol általában gyengén fejlett az úthálózat.

Mind az a) mind a b) csoportok egyaránt magukban foglalják a személy- és teherszállítást.

12.3 Utak

Az utak - jelentőségüket tekintve - három csoportra oszthatók:

a) elsőrendű műutak (autópályák és átmenőutak);

b) főközlekedési utak;

c) egyéb utak.

Az elsőrendű műutak egyezményes jelével azokat az utakat ábrázoljuk, amelyek osztott pályával rendelkeznek, ill. azokat, melyek a nemzetközi közlekedés terén nagy jelentőségűek (például: tranzit forgalmat bonyolítanak le: ide értjük a vasúti kompokat is!).

A főközlekedési utakhoz azok az utak sorolhatók, amelyek egymástól távol eső pontokat kötnek össze, vagy igen jelentős szerepet játszanak az illető ország közlekedésében.

Az összes többi utat az egyéb utakhoz soroljuk. A karavánutakat (4.11 sz. egyezményes jel) azokban a körzetekben tüntetjük fel, ahol jelentőségük nagy.

12.4 Alagutak és kompok

Az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérképen feltüntetjük a vasúti-, közúti- és hajózható alagutakat. A vasúti alagutakat szürke, a közúti alagutakat vörös, a hajózható alagutakat kék színnel ábrázoljuk.

Azokat az alagutakat, amelyek - terepen mérve - 6 km-nél hosszabbak, mérethelyesen ábrázoljuk. A 3-6 km közötti hosszúságú alagutakat az egyez-

ményes jel egyetlen vonaldarabjával tüntetjük fel abban az esetben, ha azokon vasúti fővonalak ill. elsőrendű műutak haladnak keresztül.

Azokat a vasútvonalakat és műutakat, amelyek mérethelyesen ábrázolt folyókon kompok segítségével haladnak keresztül, a folyóknál megszakítjuk, a folyókon pedig kirajzoljuk a 4.6 ill. a 4.14 sz. egyezményes jeleket. Ha valamely közlekedési vonal hídon megy át, az útvonal egyezményes jelét nem szakítjuk meg.

12.5 Hágók

A hágók közül csak a legfontosabbakat kell ábrázolni. Mindenekelőtt azokat kell feltüntetnünk, amelyeken közlekedési vonalak haladnak keresztül. Ezeket a hágókat magassági megírással is el kell látni.

12.6 Hajózható csatornák és folyók

Az autóutakkal és a vasutakkal együtt fel kell tüntetnünk a hajózható csatornák két kategóriáját. Az első kategória azon csatornák ábrázolására szolgál, amelyek a tengeri hajózás szempontjából nézve jelentősek, és amelyek 2 000 tonnánál nagyobb úrtartalmú teherhajók közlekedhetnek.

Nem tartoznak ehhez az első kategóriához azok a csatornák, amelyek megfelelnek ugyan az említett követelményeknek, hajózható szakaszaik azonban igen rövidek és csupán a belföldi folyami hajózási rendszerek összekötő csatornáiként szerepelnek, hacsak nem vezetnek nagy kikötőkbe (olyanokba, amelyek évi forgalma meghaladja az 1 millió tonnát).

A második kategória csatornáik közül elsősorban azok kerülnek fel a Világtérképre, amelyek tengeri kikötőkbe vezetnek, kijáratuk van a tengerre, folyami hálózattal rendelkező ipari körzeteket kapcsolnak egymáshoz, folyami rendszereket kötnek össze, vagy jelentős átbocsátó képességűek.

A rendszeres hajózás kezdetének egyezményes jelét mindenkor úgy kell elhelyezni, hogy az a folyó hajózható szakasza felé mutasson. A zuhatagoknál és vízeséseknél az egyezményes jel nyilacskája a folyással ellentétes irányba mutathat. Ilyen esetekben egyezményes jelet alkalmazunk a hajózható szakasz kezdetének és végének kijelölésére, ahol e szakasz minimális hosszának el kell érnie a térképen mért 5 mm-es nagyságot. A folyók nem hajózható szakaszai (vízesések, zuhatagok) nem nagyhatók figyelmen kívül.

12.7 Kikötők

A 4.18 sz. egyezményes jellel ábrázoljuk mindazon tengeri és belhajózási kikötőket, melyek évi forgalma eléri az 1 millió tonnát. Ha bizonyos körzetekben egymást érik az ezen követelményeknek megfelelő kikötők (mint például a Ruhr-medencében), akkor az ábrázolásra kerülők kiválasztásánál a nagyságot, nemzetközi jelentőséget, vagy az ilyen kikötők sűrűségét kell tekintetbe venni.

Ha valamely tenger melléki ország egyik kikötőjének évi forgalma sem érné el az 1 millió tonnát, akkor ennek az országnak az ennél kisebb évi forgalmú kikötőjét kell ábrázolnunk.

Közvetlenül a tengerrel lévő kikötő jelét a vízfelületen helyezzük el, a városkarika mellett.

12.8 Repülőterek

Ábrázolásra (még hozzá kivétel nélkül) csak azok a repülőterek kerülnek, amelyek állandó nemzetközi légiforgalmat bonyolítanak le. Magát az egyezményes jelet síkrajzi értelemben a helyére kell tenni, szükség esetén még a mérethelyesen ábrázolt településeken belül is. Azoknál a településeknél, amelyeket településkarikával ábrázolunk, a repülőtér egyezményes jelét a karikán kívül kell elhelyezni az illető településhez viszonyított helyzetének megfelelően.

13. Vízrajz

13.1 A partok ábrázolása

A partok helyes kartográfiai ábrázolása szempontjából nagy jelentősége van a különböző típusú partok felismerésének. A szerkesztő itt köteles kidolgozni olyan genetikai és morfológiai elveket, amelyeken a Föld különböző típusú partjainak osztályozása alapulhat (emelkedő, süllyedő, konkordáns, diszkordáns, neutrális vagy kettős part). Az ábrázolás folyamán meg kell őrizni az egyes parttípusok jellegzetes formáit (például a fjordok, limánok). A tagolt partszakaszok tervezésénél – amennyiben arra szükség van – nagyobb méretarányú alapanyagokat kell felhasználni. A partvonalat (5.1 sz. jel) 0,15 mm vastag vonallal kell kirajzolni. A jelet mind az állandó, mind pedig a nem állandó partvonalak ábrázolásához alkalmazhatjuk. Az 5.2 sz. egyezményes jel – a víz alatti zátonyokkal együtt – az árapály-területsávok ábrázolására szolgál.

Ha valamely sziget szélessége a térkép méretarányában túllépi a 0,5 mm-es méretet, a szigetet mérethelyesen kell feltüntetni. A kisebb szigeteket az 5.17 sz. egyezményes jellel ábrázoljuk úgy, hogy az mindenkor visszaadja a sziget jellegzetes alakját. Ezenkívül ez utóbbi egyezményes jel vonala, vagy pontja általában ne legyen kisebb 0,4 mm-nél! E határértéket csak kivételes esetben lehet 0,2 mm-ig leszorítani, de csupán akkor, ha sok kicsiny szigetről van szó, amelyek ábrázolása elengedhetetlen valamely adott körzet jellegzetességének érzékeltetéséhez. A fokozatosan keskenyedő lidókat (földnyelveket) ugyancsak legalább 0,4 mm-es vastagságú kék színű vonallal kell ábrázolni.

13.2 A folyók ábrázolása

A vízrajzi hálózat a fókálózáttal együtt a térkép vázát alkotja. A folyók ábrázolásánál – valamint azok generalizálásánál – ezért különös gondot kell fordítanunk a terep vízrajzi viszonyainak kifejezésére.

A folyók generalizálása során meg kell őrizni a medrek tipikus sajátosságait. Itt mindenekelőtt a folyók kanyarulatainak és helyenkénti feltöltődéseinek ábrázolásáról van szó (elvadult szakaszok). Fel kell tüntetni azokat a folyórendszereket (szétágazásokat), amelyek mellékvizeti aránylag kiterjedt területen közel párhuzamosan folynak a főfolyóval.

A térképen fel kell tüntetnünk mindazon folyókat, amelyek hossza a térkép méretarányában eléri az 1,5 cm-t. Azokban a körzetekben, ahol kevesebb folyó van, azokat is ábrázolhatjuk, amelyek hossza legalább 1 cm. Két

szomszédos folyó ábrázolásakor be kell tartani azok egymástól való közepes távolságát. E távolság síkvidékeken 1 cm, vízben szegény körzetekben 0,2 cm, hegyvidékeken 0,6 cm.

A folyókat eredetüknél 0,15 mm-es, majd fokozatosan vastagodó vonallal kell kirajzolni. A főágot ill. a folyórendszer legbővebb vízű folyóját a mellékfolyókhoz képest ki kell emelni. Ha valamely folyó szélessége eléri a terepen mért 1,5 km-t (vagyis a térkép méretarányában a 0,6 mm-t), akkor onnan kezdve kettős vonallal kell ábrázolni. Azokat a folyókat sem szabad figyelmen kívül hagyni, amelyek lefolyása a vízszegény körzetekben a folyás irányában csökkenhet. A folyók bifurkációja esetén a folyás irányát két - egymással ellentétes irányba mutató - fekete nyíl jelzi (az 5.6 sz. egyezményes jel mintájára).

A folyóknak a térképen mért 0,2 mm-nél kisebb kanyarjait nem ábrázoljuk! A még ábrázolásra kerülő holt mederág minimális hosszának el kell érnie a 2 mm-t.

Az állandó vízfolyások mellett ábrázolnunk kell az időszakos vízfolyásokat is (lásd az 5.4 sz. egyezményes jelet!). Ezeket azokban a körzetekben vesszük fel, ahol az év folyamán bizonyos időszakokban a folyók medre megtelik vízzel, a többi időszakban pedig (legalább fél éven keresztül) szárazon marad.

Az 5.6 sz. egyezményes jellel ábrázoljuk a felszín alatti, valamint el-tűnő vízfolyásokat. Az egyezményes jelnek ilyenkor legalább 3 pontból kell állnia. A folyás irányát itt is nyíllal kell jelölni.

13.3 Száraz folyómedrek (vádik)

Állandóan száraz folyómedreknek (vádiknak) azok tekinthetők, amelyek rendszertelen időközökben - és akkor is csak rövidebb időre - telnek meg vízzel. Az előző pontban említett és az 5.4 sz. egyezményes jellel ábrázolt időszakos vízfolyásoktól gondosan megkülönböztetve, a vádikat az 5.5 sz. egyezményes jellel kell feltüntetni.

Az egyvonalas ábrázolásról a duplavonalasra való áttérés itt ugyanúgy történik, ahogyan azt a folyók esetében az előző pontban leírtuk, vagyis akkor, ha a mederszélesség a térkép méretarányában eléri a 0,6 mm-t.

13.4 A vizesések és zuhatagok (zúgók)

A vizesések és zuhatagok (zúgók) 5.7 sz. egyezményes jelével ábrázoljuk a folyók jellegzetes szakaszait. Ott, ahol ezek az elemek egymást érik, válogatnunk kell, a kérdéses szakasz kezdetét és végét azonban okvetlenül fel kell tüntetnünk.

13.5 Öntöző és lecsapoló rendszerek, elárasztott területek

Az öntöző és lecsapoló rendszereket csak azokban a körzetekben ábrázoljuk, amelyekben azok tipikusnak mondhatók. Az ilyen körzetek területi kiterjedésének - a térképen mérve - el kell érnie az $1,5 \text{ cm}^2$ -es nagyságot.

Időszakosan elárasztottaknak azokat a területeket nevezhetjük (5.13 sz. egyezményes jel), amelyeket az esős évszakok idején felduzzadt vizek rendszeresen elöntenek, kiterjedésük pedig eléri a 10 mm^2 nagyságot az 1 : 2 500 000 méretarányban (ilyen vízzel elárasztott területek találhatók például a Niger folyó ívében, vagy a Jangce és a Huangho folyók torkolatvidékein).

13.6 Tavak

A tavak helyes térképi ábrázolása érdekében ajánlatos ismernünk azok származását, ahogyan azt már a partvonalak esetében is láttuk. Ezek az ismeretek különösen fontosak a tavakban gazdag körzetek térképezésénél a tavak generalizált ábrázolásának megtervezéséhez.

Azokat az édes- vagy sósvízű tavakat tüntetjük fel a térképen, amelyek kiterjedése 1 : 2 500 000 méretarányban eléri az 1 mm^2 -t. Ennél kisebb méretű tó ábrázolása csak abban az esetben engedhető meg, ha ez tavakban gazdag valamely körzet jellegének visszaadásához elkerülhetetlen (például jégkorszaki származású tavakban gazdag körzet esetében).

A tavak vízalatti domborzatát a "Domborzatábrázolási Utasítás" 3.3 pontja szerint kell szemléltetni.

Belvízi tavak vízszintjének magasságát 5 mm^2 -nél nagyobb felület esetén adjuk meg. A víztárolókat és tároló-tavakat a tavak jelével ábrázoljuk, magát a gátat nem ábrázoljuk.

Az időszakonként kiszáradó, továbbá a feltöltődő (elláposodó) tavakat és azokat, amelyek vízszintjeik ingadozása következtében erőteljesen változtatják határaikat, az 5.11 és az 5.12 sz. egyezményes jelekkel rajzoljuk körül. A partvonal a tónak azt a területét határolja körül, amit a legmagasabb vízállás jelöl ki.

13.7 Kutak, szökőforrások (gejzírek)

A kutakat (artézi kutakat) és vízforrásokat az 5.15 számú egyezményes jellel ábrázoljuk - de csak vízszegény körzetekben - és rendszerint elnevezésüket is odaírjuk.

A kutak egyezményes jelével tüntetjük fel az oázisokat is, elnevezésük megírásával együtt.

A gejzírek ábrázolásához az 5.16 sz. egyezményes jelet vesszük igénybe. A gejzírek tömeges előfordulása esetén válogatni kell közöttük, például a kilövellések magassága és a működés gyakorisága alapján. Ilyen adatok híján a kiválasztást úgy végezzük, hogy azzal minél jobban visszaadhassuk a gejzírek jellegzetes előfordulási területeit.

13.8 Korallzátonyok

A gyűrű alakú korallzátonyok (atollok) ábrázolására az 5.18 sz. egyezményes jel szolgál - a partvonal feltüntetése nélkül. Nagyobb kiterjedésű szigeteken ill. a kontinensek közvetlen közelében a korallzátonyokat a partvonalak előtt elhelyezett egyezményes jelükkel tüntetjük fel. Az egyezményes

jelek elhelyezésének ilyenkor biztosítani kell a zátonyok között meglévő áthajózási lehetőség kiolvasását.

14. Domborzatrajz

A domborzatot az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérképen úgy kell ábrázolnunk, hogy az - ismereteink jelenlegi színvonalának megfelelően - morfológiai szempontból jól tükrözze mindazon alapvető domborzat típusokat és formákat, amelyek mérethelyesen ábrázolhatók a térkép méretarányában.

Annak érdekében, hogy a fő- és kiegészítő alapanyagok egymástól való különbözősége ellenére az ábrázolásra szánt elemek egységes felfogásában tükröződjének; az "Utasítás az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérkép domborzatának ábrázolásához (2. kiadás)" generalizálási mintapéldáin kívül még a generalizálás kötelezőnek ítélt alapelveit és kritériumait is be kell tartani.

14.1 Szárazföldek domborzatrajza

A szárazföldek domborzatát az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérképen szintvonalakkal, a szintvonalak megírásával és eséstüskékkel, szinfokozatokkal, továbbá speciális egyezményes jelekkel - sziklák, szirtek, sziklafalak, szakadékok, működő vulkánok, magassági pontok - ábrázoljuk.

A szintvonalakat nem kell megszakítani a topográfiai objektumoknál (településeknél, közlekedési vonalaknál és egyéb egyezményes jeleknél). Kivételt képeznek ez alól a kettős vonallal ábrázolt folyók.

A mérethelyesen ábrázolt településeken és a 300 000-nél több lakosú városi agglomerációkon belül hipszometria színezést nem alkalmazunk.

A szintvonalak interpolációja ill. az 1 : 2 500 000-nél kisebb méretarányú kiinduló alapanyagok segítségével történő domborzattervezés esetében a szelvény déli keretvonalán kívül elhelyezett a magassági és mélységi skála alatt a következő szöveg írandó orosz és angol nyelven: "Интерполированные горизонты" "Interpolated contours", magyarul: "Interpolált szintvonalak" (lásd még a 18.4 pontot).

Ha a térképen az olvashatóság növelése érdekében a túl zsúfolt részeken a szintvonalakat eredeti helyükről el kell tolni, akkor fokozott mértékben kell ügyelnünk az egyes objektumok egymáshoz viszonyított helyzetének helyes ki-fejezésére. Így például bármelyik vízrajzi elemnek síkrajzilag a helyén kell lennie, az összes többi elemet pedig - szükség esetén - hozzá képest el kell tolni.

A szintvonalak eltolását követnie kell minden olyan objektum áthelyezésének, melyek közvetlenül kapcsolódnak a domborzathoz (mint például a magassági pontok, a domborzat speciális egyezményes jelei stb.), vagy meghatározott domborzati formákhoz (mint például egy út valamely völgyben).

14.2 Jéggel borított területek domborzatrajza

A jéggel borított szárazföldek domborzatánál a morfológiai és dinamikai ismertetőjegyek alapján az alábbi osztályozás végezhető el:

- szétterülő jégárak, vagy gleccserek, melyek alakját és mozgásirányát az határozza meg, hogy milyen módon megy végbe a jégutánpótlásuk, és mennyi a jég hozamuk. Ide tartoznak:
 - a jégtakarók,
 - a jégboltozatok és jégpajzsok,
 - a magasan fekvő fennsíkok szétterülő gleccserei,
 - a szárazföldi talapzat gleccserei (selfjég),
- magashegyi lefolyó gleccserek, melyek alakját és mozgásirányát a földfelszín domborzata határozza meg. Ide tartoznak:
 - a völgyekben húzódó gleccserek (firnmezőkkel és azok nélkül, gleccsernyelvekkel és azok nélkül),
 - függő gleccserek,
 - nyereg-gleccser,
- gleccserrendszerek.

A jéggel borított területek domborzatának ábrázolásánál szintvonalakat, színfokozatokat és speciális egyezményes jeleket alkalmazunk (gleccser, firnmezők, selfjég).

14.3 Vízalatti domborzat rajza

A vízalatti domborzat megtervezésénél különös figyelemmel kell lenni mindenekelőtt a kiinduló alapanyagok sajátosságaira (lásd ezzel kapcsolatban a 7.1 pontot).

A Világtérképen a vízalatti domborzat ábrázolási eszközei: az izobátok (mélységvonalak), azok megírásai és eséstüskéi, a mélységi skála színfokozatai, valamint a mélységi pontok.

15. Talaj- és növénytakaró

15.1 Általános szabályok

A talaj- és növénytakaró elemei közül a térképen rendszerint csak azokat az előfordulási övezeteket tüntetjük fel, amelyek területe a térképen mérve 10 mm^2 -nél nagyobbak bizonyul.

A generalizálásnál meg kell őrizni az illető tájegység jellegzetességeit. Ennek érdekében a vízrajzi elemek, valamint a talaj- és növénytakaró elemeinek megfelelő egyezményes jelei kombinálhatók. Így például a határoló vonal 5.11 sz. egyezményes jelének a 7.7 sz. egyezményes jellel való kombinálása útján kell ábrázolni Észak-Afrikában az ún. szebhákat, Dél-Amerikában pedig a sóstavakat és sós sivatagokat (Salina, Solar).

15.2 Mangrove-erdők

A mangrove-erdők elterjedése (7.5 sz. egyezményes jel) a trópusi övezetre korlátozódik. Feltüntetésük a térképen egyúttal a partok megközelíthetlenségére is utal.

15.3 Mocsarak és szikes területek

A térképen szerepelnek a mocsarak (7.6 sz. egyezményes jel), és a szikes területek (7.7 sz. egyezményes jel). A feltöltődő, elláposodó tavak esetében a mocsarak ábrázolásához szükséges minimális méret csökkenthető.

15.4 Sivatagok

A térképen a 5 mm^2 -nél nagyobb területű homok- ill. kősvatagokat ábrázoljuk.

A kősvatagok egyezményes jelével tüntetjük fel az apróköves, kavicsos sivatagokat (mint például a regákat és szedirákat), valamint a sziklasivatagokat (mint például a hamadákat).

A homoksvatagokban bizonyos irányban húzódó és nagyobb területekre kiterjedő barkánokat a 7.3 sz. egyezményes jellel ábrázoljuk. A sivatagi homokbuckáknak ezt az egyezményes jelét a barkánok tényleges irányának megfelelően kell elhelyezni.

A sivatagi körzetekben a szintvonalakat nem kell megszakítani.

15.5 Dűnék

A partmenti körzetekben a nagy kiterjedésű dűnéket a 7.3 sz. egyezményes jellel ábrázoljuk. Ez az egyezményes jel ilyen esetekben a déli keletvonal alatt található jelmagyarázatban - a jelkulcstól eltérően - a következő magyarázatot kapja

ДЮНЫ
Coast dunes

15.6 Lávamezők

Az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérképen az 5 mm^2 -nél nagyobb területű lávamezőket ábrázoljuk.

16. Egyéb egyezményes jelek

16.1 Történelmi építészeti műemlékek, romok és falak

A 8.3 sz. egyezményes jellel ábrázoljuk a történelmi építészeti műemlékeket, mint például a piramisokat, pagodákat.

A történelmi romokat a 8.4 sz. egyezményes jellel kell feltüntetni, ezzel ábrázoljuk a történelmi múlt jelentősebb emlékeit, mint például Karthágó, Pompeji és Trója romjait.

A történelmi műemlékeket úgy kell megírni, mint a 10 000-nél kevesebb lakosú településeket. (24.1 sz. jel.)

Az ókori falakat a 8.5 sz. egyezményes jellel ábrázoljuk, ha hosszuk a térképen mérve legalább 0,5 cm (ilyen például a Kínai Nagy Fal).

16.2 Földrajzi és mágneses pólusok

A térképen a földrajzi pólusokkal együtt a mágneses pólusokat (sarkokat) is fel kell tüntetni és oroszul és angolul meg kell írni. Ezen kívül a mágneses sarkokhoz oda kell írni a mérés dátumát is (24.2 és a 24.3 sz. egyezményes jelek).

17. A Világtérkép névrajza

17.1 Általános rendelkezések

A Világtérképen meg kell írunk a települések, a politikai-közigazgatási egységek neveit, valamint a földrajzi elnevezéseket (9...25. egyezményes jel). Valamely térképszelvény fedőterületén belül - a földrajzi és mágneses pólusok, a sarkkörök, a térítők és az egyenlítő kivételével - a megírásokat kizárólag latin betűkkel végezzük.

A térképre az objektumok hivatalos nevei kerülnek fel kiejtés szerinti (fonetikus), vagy betű szerinti átírással, vagy oroszul ill. angolul. (V.ö. 17.6. fejezet, transliteráció).

A térképszelvény nevét, a kezdő hosszúság kör elnevezését, továbbá a kereten kívüli jelmagyarázatot két nyelven kell megírni - oroszul (cirill betűkkel) és angol nyelven.

A sarkokat, sarkköröket, térítőket és az egyenlítőt fekete színnel írjuk meg, orosz és angol nyelveken. A megírásokat szélességi körök fölött, vagy alatt helyezzük el a térkép bal oldalán (lásd a jelkulcsot a mellékletekkel).

A térkép olvashatóságának növelése érdekében a szigetcsoportok és közigazgatási egységek neveit nagyobb betűtípusokkal írhatjuk meg, eltérve a jelkulcsban közölt területméretektől.

17.2 A névrajz helyesírása

Az objektumok névrajzát az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérképen a nemzeti előírásoknak megfelelően kell megadnunk. A helyesírás ellenőrzéséhez alapul kell venni az illető állami térképezés által kiadott kartográfiai termékeket, a lakosság lélekszámával kapcsolatos tájékoztatókat, továbbá mindazokat a publikációkat, amiket a különböző államok a saját területükre vonatkozólag kiadtak. Ha ilyen anyagok nem lennének, akkor mindenféle publikációt vizsgálat alá kell vonni, így térképeket, atlaszokat, táblázatokat, statisztikai tájékoztató jelentéseket, földrajzi szakirodalmi munkákat stb. Egyébként itt mindenben "A földrajzi nevek írása az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérképen" c. utasítás szerint kell eljárni.

A latin betűket használó országok esetében azok saját nyelvét kell alkalmaznunk annak változatlan, hivatalos formájában, minden egyes - rendszeresített - megkülönböztető írásjelével együtt. Így például: Österreich, Gießen, Rhône, João Pessoa, Copşa Mică, Cimpulung, Åland, Faerøer, Jindřichův Hradec.

A nem latin betűs hivatalos elnevezéseket és megírásokat a latinnak megfelelő megírásokkal helyettesítjük. A megírások latinra történő átírásá-

hoz azok a rendszerek vannak érvényben, amelyeket a földrajzi nevek írásához készült Utasítás tartalmaz.

A nem latinbetűs írású nyelvek neveit latin betűkre írjuk át. Az átírássra a fenti Utasításban megadott átírási rendszer a kötelező.

A fentebb említett Utasítás a függő helyzetben lévő területek névjáznak megírásánál segédeszközként használható. Ezeken a területeken az elnevezések megírásával semmiképpen sem szabad megsérteni a népek nemzeti érdekeit és jogi érzékenységét.

A Déli-Sarkvidéken az elnevezéseket azon a nyelven írjuk meg, ahogyan azokat az illető felfedező, vagy kutató elnevezte.

Azokban az országokban, ahol két vagy több hivatalos nyelv érvényes, az elnevezéseket ugyancsak a főntebb említett Utasítás szellemében kell megírni.

17.3 A megírások elhelyezési rendje

A Világtérképen a megírások elhelyezésénél és azok esetleges ritkításánál a következőkre kell figyelemmel lennünk:

1. Az összes elnevezéseket és számokat, megírásokat úgy kell elhelyezni, hogy azok ne érjenek egymáshoz.
2. Valamely megnevezést úgy kell elhelyezni a Világtérképen, hogy ne merülhessen fel kétség arra vonatkozólag, hogy a megírás melyik objektumra vonatkozik.
3. A betűtípus, a betűnagyság, valamint a betűk elhelyezése és ritkítása harmonikus kapcsolatban legyenek a megírt objektummal.
4. A pontszerű objektumok megnevezéseinek elhelyezésével kapcsolatban alapvető szabály: ha van rá helyünk, akkor ezek párhuzamosan helyezkedjenek el a szélességi körökkel.
5. A pontszerű objektumok megnevezései ideális elhelyezésének tekinthetjük, ha azok az objektumtól jobbra, annak magasságában helyezkednek el.
6. A vonalas elemeket a lehetőség szerint úgy írjuk meg, hogy az elnevezés alapja párhuzamos legyen az objektum vonalával, a betűk talpai pedig a déli vagy keleti keretvonal felé mutassanak.
7. Területmegnevezések fogalmán az olyan elnevezéseket értjük, amelyeket valamely területi elem hosszanti tengelye mentén helyezünk el, szükség szerint ritkítással.
8. A térképen minden objektumot (a folyók kivételével) általában csak egyszer írunk meg, még akkor is, ha az valamely szelvény határait elhagyja és maximálisan négy szelvényen helyezkedik el. Ez esetben az egyetlen megírást úgy helyezzük el a kérdéses szelvénylapokon, hogy az jól tükrözze az objektum teljes kiterjedését.

A több mint négy szelvényre kiterjedő objektumokat csupán a csatlakozó szelvények elhelyezkedési vázlatán írjuk meg, mely a déli keretvonalon kívül található. Ezekhez tartoznak:

Argentina
Australia

Grønland
Indonesia

Bhārat . India	Moçambique
Brasil	Peru
Canada	SSSR
Chile	U.S.A.
Cordillera de los Andes	Zhongguo
Антарктида . Antarctica	
Атлантический океан .	Atlantic Ocean
Индийский океан .	Indian Ocean
Меланезия . Melanesia	
Микронезия . Micronesia	
Полинезия . Polynesia	
Сахара . Sahara	
Северный Ледовитый океан .	Arctic Ocean
Средиземное море .	Mediterranean Sea
Тихий океан .	Pacific Ocean

9. Mielőtt valamely objektumnak a térképszelvény keretvonala által lehatárolt részét megírnánk, mérlegelnünk kell, hogy az objektumnak hányad része esik a kérdéses szelvényre. A keretben feltüntetett megírásnak ui. meg kell felelnie magának az objektum százalékos kettéosztódásának. Ennek megvilágítására szolgáljon az alábbi példa:

Paraguay állam területének kétharmada a 139 nómenklatúrájú lapon helyezkedik el, egyharmada pedig a 159 nómenklatúrájú lapon. Ezért az elnevezés kétharmada: a "PARAG" a 139-es lapon kerül megírásra, az egyharmad "UAY" pedig a keretbe. Ha a megírandó objektumnak csupán egy jelentéktelenül kicsiny része esik a térképlapra, akkor az egész elnevezést célszerű az adott lap keretében elhelyezni, a csatlakozó szelvény határán, az objektum megírása mellett. A mérethelyesen ábrázolható települések neveit akkor helyezzük el teljes egészükben a keretekben, ha a keretvonallal kettévágott településből a kisebbik rész esik a lapunkra.

10. A térképlap kereteiben írjuk meg az ún. területi objektumok (államok, elsőrendű közigazgatási egységek, tájegységek és hegységek, szigetek, tengerek, tavak) részeit akkor, ha azok jelentősebb része a megírással együtt a szomszédos lapra esik. A keret-megírásokat úgy kell elhelyezni, hogy abból derüljön ki: az illető objektum a szomszédos lapon milyen irányban terjeszkedik.

A keretmegírások megtartják saját betűtipusaikat, betűnagyságuk azonban egységesen: 1,4 mm (25. egyezményes jel).

11. Két megírás csak abban az esetben keresztezheti egymást, ha legalább az egyiküket ritkítva tüntetjük fel.
12. Ha valamely természeti-földrajzi objektum több - különböző nyelvterületekhez tartozó - ország területén huzódik keresztül, akkor az adott objektum elnevezéseinek megfelelő reprezentánsokat a térképen az illető nyelvterületek földrajzi kiterjedésének megfelelően helyezzük el.

17.4 Településnevek =====

A települések neveit - lehetőség szerint - rövidítés nélkül kell megírunk. Csak abban az esetben rövidíthetünk, ha a térképen nincs hely a településnév teljes megírásához. Ekkor azonban a kereten kívül található Jelmagyarázatban meg kell adnunk a kérdéses névrövidítés feloldását.

17.5 Politikai-közigazgatási elnevezések =====

Az államokat a térképen a teljes név, vagy hivatalos rövidítés alakjában kell megadni. Az egynél több hivatalos nyelvvel rendelkező államok nevét - helyhiány esetén - meg lehet írni a térképen a hivatalos nyelvek valamelyikén. Az adott térképszelvény keretén kívül található politikai és közigazgatási vázlat magyarázatában azonban fel kell sorolni az ilyen országok teljes elnevezését azok összes hivatalos formájában, mint például:

LUXEMBURG
SCHWEIZ

SUISSE

LUXEMBOURG,
SVIZZERA.

Itt az egyes hivatalos nyelvek sorrendjét annak függvényében kell megállapítani, hogy közülük melyik tekinthető dominánsnak. (Ugyanígy kell eljárni az elsőrendű közigazgatási egységek hasonlóan több nyelvű megírásainak esetében is.)

Az államok függő területei (tartozékai, tartományai, protektorátusai stb.) a hozzájuk tartozó területek (szigetek, az anyaországtól távolabb fekvő területek, mint például Alaszka, Grönland) a térképen és a politikai-közigazgatási vázlaton tüntetendők fel.

A "Politikai és közigazgatási felosztás színes vázlata" (a "Jelkulcs" az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérképhez", 1980 melléklete) segédletül szolgálhat a külbirtokok és tartozékterületek differenciált ábrázolásához. E színes vázlatból az alábbiak olvashatók ki:

- álló betűkkel írjuk meg a következőket:
 - az önálló államokat (csupa nagybetűvel),
 - az államok függő területei (nagy kezdőbetűvel és utána kisbetűkkel),
- dőlt betűkkel írjuk meg:
 - a tartozékterületeket (csupa nagybetűvel, vagy nagy kezdőbetűvel és utána kisbetűkkel).

A "Politikai és közigazgatási vázlat"-hoz tartozó magyarázatban csak római számokkal jelöljük:

- az önálló államokat és
- a függő területeket, külbirtokokat, ez utóbbiaknál a függőségi szintre ill. a politikai hovatartozásra utaló hivatkozás nélkül.

Igy például a 12-es nomenklatúrájú szelvényen:

I	-	DANMARK
A	-	Grønland (Kommuner)
1	-	Scoresbysund
2	-	Angmagssalik
B	-	Faerøerne . Føroyar

II	-	ISLAND (Syslur)
3	-	Vestur - Isafjarður
.		
26	--	
III	-	JAN MAYEN
IV	-	GREAT BRITAIN AND NORTHERN IRELAND
A	-	Scotland (Counties)
27	-	Shetland . Zetland

Ha van rá hely, akkor a szelvények fedőterületén a vitás zónákat is megírhatjuk.

A közigazgatási elnevezéseket az alábbi elvek szerint írjuk meg a térképen:

1. Az elsőrendű közigazgatási egységek elnevezéseit a lehetőségekhez képest teljes egészükben megírjuk, rövidítés nélkül. Ha helyszűke miatt ez lehetetlen, akkor a kérdéses közigazgatási egységet számmal jelöljük (ennek színe, típusa és mérete a 11. sz. egyezményes jeléhez hasonló!), mégpedig azzal a számmal, amely a szelvény déli keretvonalala alatt látható politikai-közigazgatási vázlaton megfelel az illető terület-egységnek.

Ha valamely közigazgatási egység elnevezése azonos a közigazgatási központ nevével, akkor - helyszűke esetén - az egység megírását elhagyhatjuk.

2. A települések közigazgatási jelentőségét - a 2.1-2.4 sz. egyezményes jeleknek megfelelően - a név aláhúzásával jelezzük. Ha valamely település egyidejűleg egy magasabb rendű közigazgatási egységnek is a központja lenne, akkor az illető település nevének aláhúzásával fejezzük ki magasabb rendű közigazgatási funkcióját.
3. A függő területek politikai hovatartozását az államok rövidített megnevezésével jelöljük, a Világtérkép politikai-közigazgatási áttekintőjével összhangban.

17.6 Földrajzi nevek

1. Vízrajzi megírások

A folyókat - rendszerint - akkor írjuk meg, ha hosszuk a térképen mérve eléri a 2,5 cm-t.

Ha valamely folyó a térképen mérve 6 cm-nél hosszabbnak bizonyul, és néhány mellékfolyója is van, akkor nevét legalább kétszer kell megírni. A megírásnál a betűk méretét a folyó szélességének növekedésével arányosan kell növelni.

A hajózható csatornák közül csak a legjelentősebbeket kell megírnunk.

A vízesések mellé - ha van rá lehetőség - oda kell írni a nevüket és relatív magasságukat is.

A tavakat általában akkor kell megneveznünk, ha azok területe - a térképen mérve - meghaladja a 10 mm^2 -t. Tavakban gazdag körzeteknél csak a legnagyobb tavakat kell megírni. Meg kell írni a tó legnagyobb mélységét és a víz szintjének tengerszint feletti magasságát.

Ha valamely tó neve elhelyezhető a tó határain belül, akkor a megírásnak át kell fognia a tó egész kiterjedését. Ha a kisméretű tavak, vagy szigetek nevei nem férnek el az objektum határain belül, akkor a megírásokat velük egy sorban kell elhelyezni.

Feltétlenül meg kell írunk a szigetcsoportok nevét és minden olyan sziget elnevezését, melynek területe a térképen mérve meghaladja a 2 mm^2 -t. A 2 mm^2 -nél kisebb területű szigetek nevét csak akkor kell megírni, ha azok kiemelkedő jelentőségűek, és nem szárazföldek, vagy már megírt szigetek közvetlen közelében helyezkednek el.

Tengerek, öblök stb. neveit a mellettük fekvő államok nyelvén kell megírni. Ha két ilyen állam is van, két különböző hivatalos nyelvvel, akkor mindkét nyelvű elnevezést meg kell írni a térképre, mégpedig orosz (transzliterált formában), valamint angol nyelven.

Kutak (vízgyűjtő helyek) a vízben szegény körzetekben a 21.1 sz. egyezményes jel betűivel írandók meg.

A fokhálózat vonalait a kék színnel írott betűknél meg kell szakítani!

2. Domborzat névrajza

A hegyek és hegycsúcsok neveinek kivételével az összes domborzati megírásokat úgy kell elhelyezni, hogy azok átfogják a hozzájuk tartozó területet (lásd jelen Utasítás 17.3.12 pontját!). Az erőteljesen kiemelkedő és markánsan húzódó hegyvonulatokat azok lejtője mentén kell megírunk, és ne a gerincvonalra helyezzük el a megírást.

A magassági pontok megírásánál és ábrázolásánál azok nevét lehetőség szerint a pont fölött, a magasságot jelző számot pedig a pont alatt kell elhelyezni. Egy ilyen szituációban a pont a névtől jobbra vagy balra is elhelyezhető. Hegycsúcsoknál ill. mélységeknél kerülni kell a név és a magasság egyetlen sorban történő megírását.

A tengerfenék domborzati formáit a nemzetközi vizekben két nyelven kell megírni: oroszul (transzliterált formában) és angolul. Ha ezek a formációk a partok közvetlen közelében helyezkednének el, akkor az orosz és angol nyelvű megírások helyett az illetékes egy, vagy két tenger melléki állam hivatalos nyelvén kell a megírásokat feltüntetni.

Az óceánok és mélytengeri árkok maximális mélységeit el kell látni azokra a hajókra vonatkozó kiegészítő adatokkal, amelyekről a mélységméréseket végezték (lásd a 22.2 sz. egyezményes jelet), így a hajók nevét és nemzetiségét, a mérés évét, mint például a Csendes-óceáni Mariana-árkokban:

11 022

"Vitjaz" (SSSR, 1957).

3. Földrajzi tájegységek és nemzeti parkok nevei

A Világtérképen megírjuk a földrajzi tájegységeket (többek között a megfelelő terület kulturális és történelmi fejlődésével kapcsolatosakat is).

A nemzeti parkok neveit is feltüntetjük.

4. Talaj és növényzet

Azokat a sivatagokat és mocsarakat kell megírunk, amelyek területe - a térképen mérve - 50 mm^2 -nél nagyobb. A mocsarak neveit olyan kék színnel írjuk meg, amilyen a vízrajzi megírásokat tüntetjük fel. A mocsarak egyezményes jelét a megírásoknál meg kell szakítani.

5. Hágók

A hágók neveit - ha arra lehetőség nyílik - meg kell írni, mégpedig szükség esetén két nyelven.

17.7 Rövidítések és a szavak elválasztása

A rövidítések a térképen általában csak helyszűke esetén engedhetők meg és akkor is az illető nemzeti nyelv szabályainak megfelelő formában. A térképen alkalmazásra szóba jöhető rövidítések zöme megtalálható a "Földrajzi nevek megírása az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérképen" c. utasításban. A térképszelvényen alkalmazott rövidítések (beleértve ezekbe a településnevek rövidítéseit is) feloldása kerüljön be a déli keretvonal alatt lévő jelmagyarázatba (lásd ezzel kapcsolatban a 17.4 pontot).

Az olyan problémáknál, mint például a szavak egybe- vagy különírása, nagy-, vagy kisbetűvel kezdése, elválasztása stb. az illetékes hivatalos nyelv helyesírási szabályainak figyelembevételével kell dönteni.

A szavak elválasztását lehetőleg kerülni kell. Elkerülhetetlen esetben az összetett szavaknál az egyes szavakat válasszuk el egymástól, és ne a szótagokat, így például: Civita - vecchia, Hódmező - vásárhely, Kristinian - kaupunki.

18. Keretminta

(Lásd ezzel kapcsolatban a jelkulcs mellékletét!)

18.1 A fokhálózat számozása

A szelvényen lévő összes hosszúsági és szélességi kört meg kell írni a térképkeretben. A térkép sarokpontjaiban ugyancsak fel kell tüntetni azok földrajzi koordinátáit.

Az észak-nyugati sarokban orosz és angol nyelven kell megadni a kezdő meridián helyzetét Greenwich-től keletre vagy nyugatra.

18.2 A keresőhálózat jelölése

A földrajzi koordinátákkal együtt a keretben fel kell tüntetnünk a keresőhálózat számozását is a következőképpen:

Arab számjegyeket helyezünk el 1-től 9-ig, 12-ig, vagy 15-ig mind az északi, mind a déli keret mentén, balról jobbra, majd latin nagybetűket A-tól F-ig a nyugati ill. a keleti keretvonal mentén felülről lefelé úgy, hogy a számok is és a betűk is a földrajzi koordináta-vonalak közé, középre essenek, talpuk pedig a déli lapszegély felé mutasson. A keresőhálózat számai és betűi a névmutató összeállításához és használatához szükségesek. Figyelembe kell vennünk ezenkívül azt is, hogy az átfedő szelvények indexeinek adatai összhangban kell legyenek az alapszelvényekre vonatkozó indexek adataival.

18.3 Megírások az északi keretvonal fölött

Az északi keretvonal fölött a következőket adjuk meg:

- a térképmű elnevezését a 2. kiadásra való hivatkozással;
- a térképszelvény megnevezését, megfelelő esetben az átfedésre való hivatkozással;
- a térképszelvény nomenklatúráját és számát.

A térképszelvények megnevezésében a rövidítést általában kerülni kell.

A szelvény megnevezését általában nagybetűvel kell szedni. Valamikor kötelező, ma már kiöregedett, de még használatos neveket nagy-, vagy kisbetűvel kell megírni.

18.4 Megírások a déli keretvonal alatt

A déli keretvonal alatt a következőket kell megadni:

- az egyezményes jelek magyarázatát;
- az arányléptéket km-ben és tengeri mérföldben;
- a hipszometrikus színskálát;
- az alkalmazott vetület fajtáját (kúpvetületnél a hossztartó szélességi köröket is);
- az interpolált szintvonalakra utaló megjegyzést;
- a politikai-közigazgatási felosztás vázlatát;
- a szelvény elhelyezkedési vázlatot;
- a rövidítések jegyzékét;
- a kiadói alapadatokat.

A felsorolt különböző adatokat a jelkulcs megfelelő mellékletében megadottak szerint kell elhelyezni. Az északi félgömb szelvényein a jelmagyarázat terjedelmének maximális szélessége nem haladhatja meg a szelvény déli keretvonalának hosszát. A déli félteke szelvényein ezt a szélességet a térképszelvény északi keretvonalának hossza szabja meg. A jelmagyarázat észak-déli irányú kiterjedése nem lépheti túl a 83 mm-t.

Az egyes térképszelvényeken feltüntetett jelmagyarázat kizárólag azokat az egyezményes jeleket tartalmazhatja a kérdéses térképszelvényeken, amelyek ténylegesen előfordulnak.

Magukat az egyezményes jeleket – mennyiségüktől függően – néhány oszlopban kell elhelyezni. A jelmagyarázatban valamely összetett, csoportos egyezményes jel értelmezését a kérdéses szelvényen jelentkező konkrét változattól függően kell megadni.

Nem szerepelnek a jelmagyarázatban a jelkulcsban csillaggal megjelöltek, mégpedig a következők:

- a partvonal (5.1 sz. egyezményes jel);
- a folyók (5.3 sz. egyezményes jel);
- az édesvizű tavak (5.9 sz. egyezményes jel);
- a kis szigetek (5.17 sz. egyezményes jel);
- a szintvonalak és megírásaik (6.1 sz. egyezményes jel);
- a tenger szintje alatt fekvő területek a mélyföldek, (6.2 sz. egyezményes jel);
- a magassági pontok (6.3 és a 6.4 sz. egyezményes jelek);
- a szárazföldi jég (6.8 sz. egyezményes jel);
- a mélységvonalak (izobátok) és megírásaik (6.11–6.13 sz. egyezményes jel);
- a sarkkörök és térítők (8.1 sz. egyezményes jel).

Az arányléptékek

Ezeket 0-tól 50 km-ig 10 km-es szakaszokra, 50-től 300 km-ig 50 km-es szakaszokra kell felosztani. A tengeri mérföldek esetében 0-tól 50 mérföldig 10 mérföldes, 50-től 150 mérföldig 50 mérföldes szakaszokat kell képezni.

A hipszometrikus színskálán csak azokat a szintvonalakat és mélységvonalakat (izobátokat) írjuk meg, amelyek ténylegesen elő is fordulnak az illető térképszelvényen. A skála utolsó számjegyei a térképlapon alkalmazott színezés legnagyobb magassági ill. mélységi fokozatára utalnak.

A 11 000 m-es izobátot a skálán csak abban az esetben írjuk meg, ha az adott térképszelvényen 11 000 m-nél nagyobb mélységek is előfordulnak.

Utalás az interpolált szintvonalakra

Az 1 : 1 millió méretarányú Nemzetközi Világtérkép nomenklatúráinak felsorolásával kell megadni valamely térképszelvényen belül azt a területet, amelyen a szintvonalak helyzetét interpolálással határoztuk meg, vagy pedig a domborzatot az 1 : 2 500 000-nál kisebb méretarányú alapanyagok igénybevételeivel tervezték meg.

Az 1 : 25 000 000 méretarányú politikai-közigazgatási vázlat

Ez a vázlat a térképlapon ábrázolt valamennyi államot és külbirtokot feltünteti, és ezeket a jelkulcs mellékletében előírt felületi színezéssel különböztetik meg egymástól.

Az államok valamint az elsőrendű közigazgatási egységek határait teljes mértékben ábrázolni kell a 3.1.1, a 3.3.1, a 3.4.1, a 3.5.1 és a 3.6.1 sz. egyezményes jelekkel. Az egyes államokat és a függő viszonyban lévő területeket a vázlaton római számokkal kell feltüntetni. Az elsőrendű közigazgatási egységeket arab számjegyekkel kell megsorszámozni. Ha van hely, ak-

kor még nevüket is meg kell írni - rövidített alakjukban. Nagyon kicsiny területű közigazgatási egységek esetében az olvashatóság fokozása érdekében megengedhető, hogy a politikai-közigazgatási felosztás vázlatának méretarányát 1 : 15 000 000-ra növeljük.

A politikai-közigazgatási felosztás vázlata mellett megadjuk az államok, külbirtokok neveit, az elsőrendű közigazgatási egységek számozását és elnevezését, ezenkívül figyelembe kell vennünk azt, hogy egyes országokban több hivatalosan elfogadott nyelv létezik. (Lásd a 16.5 pontot.)

Azon államok esetében, amelyeknél az elsőrendű közigazgatási felosztáson kívül még magasabb rendű politikai-közigazgatási felosztás is előfordul (szövetséges köztársaságok, államok stb.), ez utóbbiakat latin nagybetűkkel jelöljük, minden egyes államnál az "A" betűnél kezdve újra.

A szelvényelhelyezkedési vázlat (1 : 75 000 000)

Ennek méretaránya: 1 : 75 000 000 és mindazokat a térképszelvényeket tartalmazza, amelyek a kérdéses térképlappal szomszédosak, beleértve ezekben az átfedő szelvényeket is. Magát a kérdéses szelvényt a vázlaton megvastagított kék vonallal emeljük ki. Az átfedő szelvények mindegyikét vörös színnel határoljuk körül. Az 1 : 1 millió méretarányú Nemzetközi Világtérkép szelvényezését a vázlaton viola színnel kell feltüntetnünk, és a nomenklatúrának megfelelő számokkal és betűkkel kell megírunk.

Az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérkép szelvényeinek sorszámain és nevét vörös színnel kell megírni. Helyszűke esetén a szelvény megnevezését rövidített formában is meg lehet írni. A szelvényelhelyezkedési vázlatnak tartalmaznia kell még azon kiterjedt objektumok megírásait is, amelyek négy térképszelvény területén is túl húzódnak. (Lásd ezzel kapcsolatban a 17.3.8. pontot.) Egyébként minden - e vázlaton szereplő - megnevezés megírásánál jelen utasítás rendelkezései szerint kell eljárni.

A rövidítések jegyzéke a térképszelvényen ténylegesen alkalmazott rövidítéseket tartalmazza, nyelvcsoporthoz szerint - ábécé sorrendben - összeállítva. E csoportokat az egyes nyelvterületekhez tartozó államok nevei előzik meg.

Az államnevek hiányozhatnak, ha a szelvényen egyetlen nyelv az érvényes.

A kolofon

Ezeket orosz és angol nyelven kell megadnunk, és a következőket tartalmazzák:

1. A térképet mejelentető intézmény megnevezése;
2. Az állam neve; a kiadás helye (város) és éve;
3. A kiadás, helyesbítés éve, a helyesbítettség foka.

Az orosz és angol nyelvű szöveget a © "Copyright" jel előzi meg.

19. A szelvények csatlakoztatása

A Világtérkép előállításában részt vevő országok között a szelvények keretvonalai mentén egységes elvek alapján történő, korrekt csatlakoztatások biztosítása érdekében, valamint az egyes Térképész Szolgálatok illetékességi területének határain belül a szelvények helyes csatlakoztatása érdekében az alábbi rendszabályokat kell betartani:

1. Az egyes résztvevő Térképész Szolgálatok között a térképszelvények közös keretvonalai mentén a csatlakozást olyan csatlakozó sávok cseréjével kell megoldani, amelyeket az 1 : 2 500 000 méretarányú térképtervről másoltak.

E pozitív összmásolatokat átlátszó és mérettartó anyagon kell elkészíteni úgy, hogy csatlakoztatás céljából illeszthetők legyenek, szélességük pedig megfelelő legyen (2° földrajzi szélességnek ill. hosszúságnak megfelelő sávot tartalmazzanak). A csatlakoztatást - részletes és alapos ellenőrzés után - a térképszerkesztő hagyja jóvá.

A csatlakozást a szomszédos szelvény készítőjének kell elküldeni.

A megfelelő országok Térképész Szolgálatai egymás között írásban cserélik ki észrevételeiket a megbeszéléseken rögzített határidőkön belül.

2. A keretvonalak mentén a végleges csatlakoztatást a sokszorosítási-eredetik elkészítése után kell elvégezni. Az eredetiktől 2° -os sávnyi szélességben ugyancsak átlátszó és mérettartó alapra a sáv összes térképelemait tartalmazó többszínű csatlakozó pozitívet kell készíteni és át kell adni a többi érdekelt térképészeti szolgálatnak. A térképtervhez képest a csatlakozáson jelentkező változásokat a térképszerkesztőnek kell elbírálnia és azokról döntenie.
3. A térképi tartalom csatlakoztatását a keretvonal mentén kell végrehajtani. A keretvonal mentén, az egyes objektumok csatlakoztatásánál legfeljebb 0,2 mm-es nagyságú eltérés engedhető meg.

20. A térképszelvények recenziója (szakellenőrzése)

A recenzió célja: a térképmű egységes kivitelezésének biztosítása. Mindezenelőtt azt kell megállapítani, hogy az elkészített térképtervek és tisztázati rajzok milyen mértékben felelnek meg az utasítások valamint az egyéb szerkesztési dokumentumok követelményeinek. Különös figyelmet kell fordítani az ellenőrzendő szelvényeknek a már meglévő térképlapokkal való egybevetésére. A szelvények egy csoportjának átvizsgálásával meg kell állapítani, hogy a térképi tartalom mennyiben felel meg a földfelszín összehasonlítható területei ábrázolásának, mennyire egyezik a szomszédos szelvények kialakításával (jelkulcsi magyarázat, jelek vonalának vastagsága stb.).

A térképszelvények recenziója az alábbi két munkaszakaszra tagolódik:

- a térképterv recenzálása és
- a próbanyomat recenzálása.

A térképterveket a Világtérkép készítésében részt vevő térképészeti szolgálatok közül legalább kettőnek, a tisztázati rajzokat pedig minden egyes szolgálatnak recenzálnia kell.

Kivétel nélkül minden szelvényt ellenőrzés alá kell vetni, az átfedő szelvényeket is, valamint az "átdolgozott" (felújított) szelvényeket a szerkesztő bizottság által megállapított ütemterv szerint.

Valamennyi - recenzálásra elküldött - térképszelvény recenzióját annak kézhezvételétől számított egy hónapon belül el kell végezni. A szakellenőrzés eredményeit orosz nyelven kell dokumentálni.

20.1 A térképterv recenziója

A térképterv recenziójának kivitelezéséhez a következő alapanyagok szükségesek:

1. A térképterről készített többszínű pozitív másolat, mely a következőket tartalmazza:
 - a vízrajzot, a településeket, a térkép névrajzát, fokhálózatot és a vízrajzi megírásokat barna színnel;
 - a szintvonalak megírásait és a domborzatot zöld színnel;
 - az utakat vörös színnel;
 - a vasutakat, határokat viola színnel;
 - a térkép egyéb megírásait fekete színnel.
2. Az 1. pontban felsoroltakról készített fénymásolatot.
3. A felhasznált fő-, valamint kiegészítő alapanyagokat.
4. A szerkesztés befejezésének dátumát.

A térképterv recenziójának az alábbiakat kell szolgáltatnia:

- pontos és teljes adatokat az ellenőrzésre kiadott térképszelvényről és az ellenőrzést végző intézményről (a térképszelvény megnevezése, nomenklatúrája, a térképszelvényt tervező térképészeti szolgálat neve, a szakellenőrzést végző intézmény neve, a recenzió dátuma);
- észrevételezéseket a tervezési, szerkesztési munkák minőségéről a megállapított hiányosságok megemlítésével;
- fénymásolatot a lokalizálható változásokkal és kiegészítésekkel.

Amennyiben újabb térképészeti alapanyagok valahol tömeges méretű változásokra hívnák fel a figyelmet, ennek területét a fénymásolaton körül kell határolni. Ezekről az alapanyagokról értesíteni kell az ellenőrzött térképszelvényt előállító intézményt, feltüntetve az alapanyagok megnevezését, méretarányát, a kiadás helyét, évét, és az alapanyagokat - eredetiben, vagy fénymásolatokon - a lehető legrövidebb időn belül rendelkezésére kell bocsátani.

Valamely térképterv recenziója során a keretvonalak mentén le kell ellenőrizni a csatlakozásokat is.

20.2 A színes próbanyomat recenziója

A kiadási eredetiről két példány színes próbanyomatot kell - ellenőrzés céljából - minden egyes résztvevő térképészeti szolgálatnak megküldeni.

A térképszelvények színes próbanyomatának recenziója szorítkozzék a lényegre, amennyiben célja az, hogy kiküszöbölje az esetleges durva hibákat, feltárja a nyomási hiányosságokat, ellenőrizze a színes kivitelezés követelményeinek betartását abból a célból, hogy a térképmű egységes előállítása biztosítva legyen.

A színes próbanyomatra az új térképészeti alapanyagok figyelembevételével történő átvizsgálását csak azokban a kivételes esetekben kell végrehajtani, ha a recenziót végző ország kötelezi magát arra, hogy az ellenőrzéshez szükséges anyagot rendelkezésre bocsátja.

21. A térképszelvények szerkesztő bizottság általi jóváhagyása

A térképszelvények jóváhagyása során mindenekelőtt az egyes résztvevő országok térképészeti szolgálatainál érvényes szabályokat és előírásokat kell figyelembe venni.

A térképészeti szolgálat által jóváhagyott térképszelvények színes próbanyomatait a recenzió eredményeivel együtt el kell juttatni a szerkesztő bizottsághoz.

A szerkesztő bizottság meghatározott időszakonként ellenőrzi a résztvevő térképészeti szolgálatok valamennyi kész térképszelvényét abból a szempontból, hogy azok szerkesztési és technikai téren mennyire egyenértékűek.

A recenzió fentebb felsorolt eredményei nélkülözhetetlenek a szelvények jóváhagyásához, ezért a résztvevő szocialista országok térképészeti szolgálatainak időben - már egy hónappal a szerkesztő bizottság ülése előtt - el kell juttatniuk azokat a bizottsághoz.

A szerkesztő bizottság biztosítja a térképmű egybehangolt összeállítását és a cél eléréséhez megfelelő intézkedéseket javasol a térképész szolgálatoknak.

Az egyes szolgálatok teljes felelősséggel kötelesek végrehajtani a térkép "kiegészítés" szintű felújítási munkálatait. Ez esetben a többi szolgálat részéről a recenzió végrehajtására ill. a szerkesztő bizottság jóváhagyására nincs szükség a térképszelvény megjelentetéséhez.

A térképszelvényeknek a "helyesbítési" szintjére történő felújítása során azokat az előírásokat kell betartani, amiket a térképszelvények elsődleges összeállítására fogadtak el.

Meghatározott időszakonként a szerkesztő bizottság megbízza a Világ-térkép összeállításban résztvevő térképészeti szolgálatokat azzal, hogy vizsgálják át egy, vagy néhány szolgálat által készített térképszelvények csoportját. E vizsgálatok térképelemenként folynak, eredményeit maga a szerkesztő bizottság ellenőrzi és felhasználja a térképmű további tökéletesítésére.

22. Az általános földrajzi alapok elkészítése (alaptérképek)

A tematikus térképek sokoldalúsága és sokfélesége megköveteli az általános földrajzi alapok néhány olyan típusának a kidolgozását, amelyek kielégítik a tematikus térképezés főbb követelményeit. Az általános földrajzi elemeket tartalmazó alaptérképekből változatok készülnek.

1. változat: Általános földrajzi alaptérképek olyan általános tematikus térképekhez, melyek tartalma maximális mértékben zsúfoltnak tekinthető. Itt a tartalom az alábbi színekben készül:

- fekete (szelvény-keret, névrajz, határok);
- 3-as sz. kék (hálózat, települések, vízrajz - a mélységek < 9000 m);
- szürke (vasutak);
- vörös (autóutak, agglomerációk);
- 3-as sz. barna (domborzat, hipszometria nélkül);
- 2-es sz. viola (határband, politikai-közigazgatási nevek és központok).

2. változat: Általános földrajzi alaptérképek természettudományi tematikus térképekhez. Ezek tartalma:

- 3-as sz. kék (hálózat, települések, vízrajz, mélységek 9000 m);
- 3-as sz. barna (domborzat, - hipszometria nélkül);
- 2-es sz. viola (határband, politikai-közigazgatási nevek és központok);

3. változat: Általános földrajzi alaptérkép társadalomtudományi tematikus térképekhez. Ezek tartalma:

- feketével (térképkeret, a térkép névrajza, határok);
- 3-as sz. kék (hálózat, települések, vízrajz, - színfokozatok nélkül);
- szürkével (vasutak);
- a 2-es sz. viola (határband, politikai-közigazgatási nevek és központok).

Ahhoz, hogy biztosíthassuk az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérkép felhasználását, a tematikus térképek számára, a Világtérkép szelvényei nyomtatásánál javasoljuk a fentebb ismertetett három változatnak megfelelő példányok kinyomását. Mindegyik változathoz három példányt kell előírás szerint cserére előállítani.

ARCHIVÁLÁS, TÉRKÉPHELYESBÍTÉS

23. A megőrzendő alapanyagok

Azon munkarészek és nyomóalapok közül, amelyek az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérkép összeállítási folyamatában készülnek, a következő anyagokat kell megőrizni:

1. A szerkesztői tervet kiegészítésekkel együtt.
2. A helyesbítési eredetiket (oldalhelyesen) (az "A" dossziében).

Ezekben a vonalas elemek a következő színekben készülnek:

- 3-as sz. kék színnel (vízrajz, hálózat és települések);
- feketével (névrajz, határok, keretmegírások és egyezményes jelek);
- 3-as sz. barnával (domborzat);
- szürkével (vasutak);
- vörössel (műutak).

A raszteres és foltszerű elemek eredetijeit:

- 1-es sz. késsel (vízrajz színek kitöltése, mélységek színfokozatai);
- 2-es sz. késsel (mélységek színfokozatai);
- 3-as sz. késsel (mélységek színfokozatai);
- zölddel (hipsziometrikus színezés);
- sárgával (hipsziometrikus színezés);
- 1-es sz. barnával (hipsziometrikus színezés);
- 2-es sz. barnával (hipsziometrikus színezés);
- 1-es sz. violával (hipsziometrikus színezés);
- 2-es sz. violával (határband, sóstavak).

Minden egyes sorozatból 3 nyomat tárolása szükséges.

3. A sokszorosítási eredetiek készítéséhez szükséges filmek (a "B" dossziéban). Ezek a különböző színeket a következő bontásban tartalmazzák:

- 3-as sz. kék (vízrajz, hálózati vonalak, települések, mélységi hipsziometrikus skála színfokozatai);
- fekete (névrajz, keretmegírások, határok és egyezményes jelölések);
- 3-as sz. barna (domborzat);
- szürke (vasutak);
- vörös (műutak);
- 1-es sz. világoskék (vízrajz foltszerű színek kitöltési elemei, mélységi skála színfokozatai);
- 2-es sz. világoskék (mélységi skála színfokozatai);
- zöld (hipsziometrikus színezés);
- sárga (hipsziometrikus színezés);
- 1-es sz. barna (hipsziometrikus színezés);
- 2-es sz. barna (hipsziometrikus színezés);
- 1-es sz. viola (hipsziometrikus színezés);
- 2-es sz. viola (határband, közigazgatási nevek, sóstavak);

A skálanyomatok is megőrzendők.

4. A tervezési eredetiek (a "C" dossziéban). Ezek az alábbi munkarészeket tartalmazzák:

- vízrajz és domborzatrajz;
- síkraírt terv;
- fekete névrajzi montázs;
- 3. sz. kék névrajzi montázs;
- 2. sz. viola névrajzi montázs.

A felsorolt A, B és C dossziék mindegyikének alsó jobb sarkába be kell írni az A, B és C betűket a Világtérkép számával együtt. Ezenkívül fel kell sorolni a bennük tárolt anyagokat is. Az egyes rajzfóliák közé védőpapírt kell tenni. A dossziékat kemény bekötéssel kell ellátni. Védőpapírokként nyomdai selejtpapírokat felhasználni nem szabad, hanem csak tiszta fehér papírt.

A dossziékat lezárt szekrényben kell tárolni.

24. A térképszelvények felújítása

A földrajzi és tematikus térképek tudományos alapon történő összeállításához szükséges általános földrajzi alappal, valamint az általános információs eszközökkel szemben támasztott követelmények kielégítése végett a Világtérkép szelvényeit rendszeresen és tervszerűen fel kell újítani.

Valamely 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérkép felújításán azt kell érteni, hogy biztosítjuk annak naprakész állapotát - a rajzi minőség megtartása mellett.

Az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérkép felújításáért a szocialista országok térképészeti szolgálatai felelősek a részükre megállapított körzetekben.

Az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérkép felújításának két szintjét különböztetjük meg:

- a "kiegészítés" szintje: egyes, fontosabb objektumokra kiterjedő felújítás és kiegészítés;
- a "helyesbítés" szintje: a térképi tartalom összes elemének rendszeres ellenőrzése az időközben bekövetkezett változásokra vonatkozóan, és a teljes felújítás végrehajtása.

A felújítás szintjére és végrehajtásának évére a kereten kívül található jelmagyarázatban a kiadói adatok (kolofon) alatt kell hivatkozni, mint például:

1985. Editorial additions 1985.

1987. Revised 1987.

Technológiák a felújítási munkák végrehajtásához

Az egyes technológiákat mindig attól függően kell megválasztani, hogy milyen nagyságrendű változtatásokról van szó az egyes szelvényeken, vagy a nyomóforma készítéséhez szükséges egyesített diapozitívokon.

Ha a változások mennyisége jelentéktelen - mint például korlátozott számú kiegészítés esetén -, akkor a felújítás egyszerűen kirajzolás segítségével, vagy a nyomóformák elkészítéséhez szükséges egyesített diapozitívokra történő rámásolás módszerével is végrehajtható.

Az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérkép felújítását a "helyesbítés" szintjén - rendszerint - tíz éves ciklusban kell végrehajtani.

A "kiegészítés" szintű felújítást nem előre meghatározott időszakonként szokták elvégezni, hanem - rendszerint - egy újabb sorozat nyomása előtti időszakban.

Mindenféle felújítási munkák során gondosan figyelembe kell venni az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérkép szerkesztő bizottságának rendelkezéseit, döntéseit és ajánlásait.

A térképszelvények helyesbítésére vonatkozó részletes tudnivalók megtalálhatók az "Utasítás az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérkép felújításához" című segédletben.

MELLÉKLETEK

Az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérkép szelvényei nómenklatúráinak és
(transzliterált) megnevezéseinek jegyzéke

N	(1)	СЕВЕРНЫЙ ПОЛЮС . NORTH POLE
N S-U 1-10	(2)	ОСТРОВ БАНКС . BANKS ISLANDS
N S-U 11-20	(3)	ТУЛЕ . THULE
N S-U 21-30	(4)	УПЕРНАВИК . UPERNAVIK
N S-U 31-40	(5)	ШПИЦБЕРГЕН . SVALBARD (Spitsbergen)
N S-U 41-50	(6)	ДИКСОН . DIKSON
N S-U 51-60	(7)	НОВОСИБИРСКИЕ ОСТРОВА (NOVOSIBIRSKIE OSTROVA) . NEW SIBIRIAN ISLANDS
N P-R 1-6	(8)	ФЭРБЕНКС . FAIRBANKS
N P 1-6	(8A)	АНКОРИДЖ . ANCHORAGE
N P-R 7-12	(9)	ДОУСОН . DAWSON
N P 7-12	(9A)	УАЙТХОРС . WHITEHORSE
N P-R 13-18	(10)	БАССЕЙН ФОКС . FOXE BASIN
N P 13-18	(10A)	ЧЕСТЕРФИЛД-ИНЛЕТ . CHESTERFIELD INLET
N P-R 19-24	(11)	ГОТХОБ . GODTHAAB (Godthåb)
N P 19-24	(11A)	ЮЛИАНЕХОБ . JULIANEHAAB (Julianehåb)
N P-R 25-30	(12)	РЕЙКЬЯВИК . REYKJAVIK (REYKJAVIK)
N P 25-30	(12A)	ЛЕРУИК . LERWICK
N P-R 31-36	(13)	МУРМАНСК . MURMANSK
N P 31-36 & pt. of NQ 31-36 (13A)		ХЕЛЬСИНКИ . HELSINKI
N P-R 37-42	(14)	АРХАНГЕЛЬСК (ARHANGEL' SK) . ARKHANGEL' SK
N P 37-42	(14A)	СЫКТЫВКАР . SYKTYVKAR
N P-R 43-48	(15)	НОРИЛЬСК . (NORIL' SK) . NORILSK
N P 43-48	(15A)	ТУРА . TURA
N P-R 49-54	(16)	ВЕРХОЯНСК . (VERHOÂNSK) . VERKHOYANSK
N P 49-54	(16A)	ЯКУТСК (ÂKUTSK) . YAKUTSK
N P-R 55-60	(17)	АНАДЫРЬ (ANADYR') . ANADYR
N P 55-60	(17A)	СУСУМАН . SUSUMAN
N M-O 1-4	(18)	ДАТЧ-ХАРБОР . DUTCH HARBOR
N M-O 5-8	(19)	ДЖУНО . JUNEAU
N M-O 9-12	(20)	ВАНКУВЕР . VANCOUVER

N M-O	13-16	(21)	ВИННИПЕГ . WINNIPEG
N M-O	17-20	(22)	ЛАБРАДОР . LABRADOR
N M-O	21-24	(23)	НЬЮФАУНДЛЕНД . NEWFOUNDLAND
N M-O	25-28	(24)	СКАЛЫ РОКОЛЛ . ROCKALL
N M-O	29-32	(25)	ЛОНДОН . LONDON
N M-O	33-36	(26)	ВАРШАВА . WARSAW (WARSZAWA)
N M-O	37-40	(27)	МОСКВА (MOSKVA) . MOSCOW
N M-O	41-44	(28)	НОВОСИБИРСК . NOVOSIBIRSK
N M-O	45-48	(29)	КРАСНОЯРСК (KRASNOÂRSK) . KRASNOYARSK
N M-O	49-52	(30)	ЧИТА (ЇТА) . CHITA
N M-O	53-56	(31)	ХАБАРОВСК (HABAROVSK) . KHABAROVSK
N M-O	57-60	(32)	ПЕТРОПАВЛОВСК-КАМЧАТСКИЙ (PETROPAVLOVSK-KAMĈATSKIJ) . PETROPAVLOVSK-KAMCHATSKIY
N J-L	1-3	(33)	СЕВЕРО-ТИХОООКЕАНСКАЯ КОТЛОВИНА, СЕВЕРО-ЗАПАДНАЯ ЧАСТЬ . NORTH PACIFIC BASIN, NORTHWESTERN PART
N J-L	4-6	(34)	СЕВЕРО-ТИХОООКЕАНСКАЯ КОТЛОВИНА, СЕВЕРНАЯ ЧАСТЬ . NORTH PACIFIC BASIN, NORTHERN PART
N J-L	7-9	(35)	СЕВЕРО-ТИХОООКЕАНСКАЯ КОТЛОВИНА, СЕВЕРО-ВОСТОЧНАЯ ЧАСТЬ . NORTH PACIFIC BASIN, NORTHEASTERN PART
N J-L	10-12	(36)	САН-ФРАНСИСКО . SAN FRANCISCO
N J-L	13-15	(37)	СЕНТ-ЛУИС . ST. LOUIS
N J-L	16-18	(38)	НЬЮ-ЙОРК . NEW YORK
N J-L	19-21	(39)	БОСТОН . BOSTON
N J-L	22-24	(40)	БОЛЬШАЯ НЬЮФАУНДЛЕНДСКАЯ БАНКА . GRAND NEWFOUNDLAND BANKS
N J-L	25-27	(41)	АЗОРСКИЕ ОСТРОВА . AZORES (ACORES)
N J-L	28-30	(42)	МАДРИД . MADRID
N J-L	31-33	(43)	РИМ . ROME (ROMA)
N J-L	34-36	(44)	СОФИЯ . SOFIYA (SOFIJA)
N J-L	37-39	(45)	ТБИЛИСИ . TBILISI
N J-L	40-42	(46)	ТАШКЕНТ (TAŠKENT) . TASHKENT
N J-L	43-45	(47)	АЛМА-АТА . ALMA-ATA
N J-L	46-48	(48)	УЛАН-БАТОР (УЛААНБААТАР) . ULAN BATOR (ULAANBAATAR)

N J-L	49-51	(49)	ПЕКИН . PEKING (BEIJING)
N J-L	52-54	(50)	СЕУЛ . SÖUL (Seoul)
N J-L	55-57	(51)	КУРИЛЬСК (KURIL'SK) . KURILSK
N J-L	58-60	(52)	ТИХИЙ ОКЕАН, СЕВЕРО-ЗАПАДНАЯ ЧАСТЬ . PACIFIC OCEAN, NORTHWESTERN PART
N G-I	1-3	(53)	ОСТРОВА МИДУЭЙ . MINDWAY ISLANDS
N G-I	4-6	(54)	РАЗЛОМ МАРРИ . MURRAY ESCARPMENT
N G-I	7-9	(55)	ПОДВОДНАЯ ВОЗВЫШЕННОСТЬ ЭРБЕН . ERBEN TABLEMOUNT
N G-I	10-12	(56)	ЛОС-АНДЖЕЛЕС . LOS ANGELES
N G-H	10-12 &	pt. of NI 10-12 (56A)	САН-ДИЕГО . SAN DIEGO
N G-I	13-15	(57)	ХЬЮСТОН . HOUSTON
N G-H	13-15 &	pt. of NI 13-15 (57A)	ХЬЮСТОН . HOUSTON
N G-I	16-18	(58)	АТЛАНТА . ATLANTA
N G	16-18	(58A)	МАЙАМИ . MIAMI
N G-I	19-21	(59)	БЕРМУДСКИЕ ОСТРОВА . BERMUDA ISLANDS
N G-I	22-24	(60)	СЕВЕРО-АТЛАНТИЧЕСКИЙ ХРЕБЕТ, СЕВЕРНАЯ ЧАСТЬ . NORTH-ATLANTIC RIDGE, NORTHERN PART
N G-I	25-27	(61)	КАНАРСКАЯ КОТЛОВИНА . CANARY BASIN
N G-I	28-30	(62)	КАСАБЛАНКА (ДАР-ЭЛЬ-БЕЙДА) . CASABLANCA (ED-DÂR-EL-BEÏDA)
N G	28-30	(62A)	ЭЛЬ-АЮН . EL AIUN
N G-I	31-33	(63)	ТАРАБУЛУС-ЭЛЬ-ГАРБ (Триполи) . TRIPOLI (Tarabulus el-Gharb)
N G-I	34-36	(64)	КАИР (АЛЬ-КАХИРА) . CAIRO (AL-QĀHIRAH)
N G-I	37-39	(65)	БАГДАД . BAGHDAD
N G-H	37-39 &	pt. of NL 37-39 (65A)	АБАДАН . ABADAN
N G-I	40-42	(66)	КАБУЛ . KABUL
N G	40-42	(66A)	КАРАЧИ . KARACHI
N G-I	43-45	(67)	ДЕЛИ . DELHI
N G-I	43-45	(67A)	ДЕЛИ . DELHI
N G-I	46-48	(68)	ЧУНЦИН . CHUNGKING (ZHONGQING)
N G	46-48 2	pt. of N H 46-48 (68A)	КУНЬМИН . KUNMING
N G-I	49-51	(69)	ШАНХАЙ . SHANGHAI
N G-I	52-54	(70)	ТОКИО . TŌKYŌ

N G-I	55-57	(71)	ОСТРОВ МИНАМИТОРИ (Маркус) . Marcus Island (MINAMI TORI SIMA)
N G-I	58-60	(72)	ГОРА МЕЛЛИШ . MELLISH SEAMOUNT
N D-F	1-3	(73)	ОСТРОВ ДЖОНСТОН . JOHNSTON ISLAND
N D-F	4-6	(74)	ГОНОЛУЛУ . HONOLULU
N D-F	7-9	(75)	ВОСТОЧНО-ТИХООКЕАНСКАЯ КОТЛОВИНА, СЕВЕРНАЯ ЧАСТЬ . EASTERN PACIFIC BASIN, NORTHERN PART
N D-F	10-12	(76)	ОСТРОВА РЕВИЛЬЯ-ХИХЕДО . ISLAS REVILLA GIGEDO
N D-F	13-15	(77)	МЕХИКО . MEXICO (MÉXICO)
N D-F	16-18	(78)	ГАВАНА . HAVANA (LA HABANA)
N D-F	19-21	(79)	ПУЭРТО-РИКО . PUERTO RICO
N D-F	22-24	(80)	СЕВЕРО-АТЛАНТИЧЕСКИЙ ХРЕБЕТ, ЮЖНАЯ ЧАСТЬ . NORTH-ATLANTIC RIDGE, SOUTHERN PART
N D-F	25-27	(81)	ОСТРОВА ЗЕЛЕНОГО МЫСА . CAPE VERDE ISLANDS (ILHAS DO CABO VERDE)
N D-F	28-30	(82)	ДАКАР . DAKAR
N F	28-30 & pt. of N E	28-30 (82A)	ВИЛЬЯ СИСНЕРОС . VILLA CISNEROS
N D-F	31-33	(83)	НИАМЕЙ . NIAMEY
N F	31-33 & pt. of N E	31-33 (83A)	ТАМАНРАССЕТ . TAMANRASSET
N D-F	34-36	(84)	ХАРТУМ . KHARTOUM
N F	34-36 & pt. of N E	34-36 (84A)	ВАДИ-ХАЛЬФА . WADI HALFA
N D-F	37-39	(85)	МЕККА . МЕССА
N D-F	40-42	(86)	АРАВИЙСКОЕ МОРЕ . ARABIAN SEA
N D-F	43-45	(87)	БОМБЕЙ . BOMBAY
N D-F	46-48	(88)	КРУНГ ТЕП (Бангкок) . KRUNG THEP (Bangkok)
N F	46-48 & pt. of N E	46-48 (88A)	ХАНОЙ . HANOI (HÀ NỘI)
N D-F	49-51	(89)	ГУАНЧЖОУ (Кантон) . CANTON (GUANGZHOU)
N F	49-51 & pt. of N E	49-51 (88A)	ГУАНЧЖОУ (Кантон) . CANTON (GUANGZHOU)
N D-F	52-54	(90)	ОСТРОВ ОКИНОТОРИ (Паресе-Вела) . Parece Vela (OKINO TORI SIMA)
N D-F	55-57	(91)	МАРИАНСКИЕ ОСТРОВА . MARIANA ISLANDS
N D-F	58-60	(92)	ОСТРОВ УЭЙК - WAKE ISLAND
N A-C	1-3	(93)	ОСТРОВ ХАУЛЕНД . HOWLAND ISLAND

N A-C	4-6	(94)	ОСТРОВ РОЖДЕСТВА . CHRISTMAS ISLAND
N A-C	7-9	(95)	ВОСТОЧНО-ТИХООКЕАНСКАЯ КОТЛОВИНА, ЮЖНАЯ ЧАСТЬ . EASTERN PACIFIC BASIN, SOUTHERN PART
N A-C	10-12	(96)	ОСТРОВ КЛИППЕРТОН . CLIPPERTON ISLAND (ÎLE CLIPPERTON)
N A-C	13-15	(97)	ОСТРОВ МАРЧЕНА (Биндло) . ISLA MARCHENA (Bindloe island)
N A-C	16-18	(98)	БОГОТА . BOGOTÁ
N A	16-18 & pt. of N B	16-18 (98A)	БОГОТА . BOGOTÁ
N A-C	19-21	(99)	КАРАКАС . CARACAS
N A	19-21 & pt. of N B	19-21 (99A)	ПАРАМАРИБО . PARAMARIBO
N A-C	22-24	(100)	КАЙЕННА . CAYENNE
N A	22-24 & pt. of N B	22-24 (100A)	КАЙЕННА . CAYENNE
N A-C	25-27	(101)	ОСТРОВА САН-ПАУЛУ . ROCHEDOS DE SÃO PEDRO E SÃO PAULO
N A-C	28-30	(102)	АККРА . ACCRA
N A-C	31-33	(103)	ЛАГОС . LAGOS
N A	31-33 & pt. of N B	31-33 (103A)	ДУАЛА . DOUALA
N A-C	34-36	(104)	КИСАНГАНИ . KISANGANI
N A	34-36 & pt. of N B	34-36 (104A)	КИСАНГАНИ . KISANGANI
N A-C	37-39	(105)	АДДИС-АБЕБА . ADDIS ABEBA (ADIS ABEBA)
N A	37-39 & pt. of N B	37-39 (105A)	МОГАДИШО . MOGADISCIO
N A-C	40-42	(106)	АРАВИЙСКО-ИНДИЙСКИЙ ХРЕБЕТ . ARABIAN-INDIAN RIDGE
N A-C	43-45	(107)	КОЛОМБО . COLOMBO
N A-C	46-48	(108)	СИНГАПУР . SINGAPORE
N A-B	46-48	(108A)	СИНГАПУР . SINGAPORE
N A-C	49-51	(109)	БРУНЕЙ . BRUNEI
N A-B	49-51	(109A)	БРУНЕЙ . BRUNEI
N A-C	52-54	(110)	ОСТРОВА ПАЛАУ . PALAU ISLANDS
N A-B	52-54	(110A)	ОСТРОВА ПАЛАУ . PALAU ISLANDS
N A-C	55-57	(111)	ОСТРОВА ТРУК . TRUK ISLANDS
N A-C	58-60	(112)	МАРШАЛЛОВЫ ОСТРОВА . MARSHALL ISLANDS
S A-C	1-3	(113)	ОСТРОВА ФЕНИКС . PHOENIX ISLANDS
S A-C	4-6	(114)	АТОЛЛ МАНИХИКИ . MANIHIKI

S A-C	7-9	(115)	МАРКИЗСКИЕ ОСТРОВА . MARQUESAS ISLANDS (ÎLES MARQUISES)
S A-C	10-12	(116)	ВОСТОЧНО-ТИХООКЕАНСКОЕ ПОДНЯТИЕ, СЕВЕРНАЯ ЧАСТЬ . EASTERN PACIFIC RISE, NORTHERN PART
S A-C	13-15	(117)	ОСТРОВ ИСАБЕЛА (Албемарл). ISLA ISABELA (Albemarle Island)
S A-C	16-18	(118)	КИТО . QUITO
S A-C	19-21	(119)	МАНАУС . MANAUS
S A-C	22-24	(120)	БЕЛЕН . BELÉM
S A-C	25-27	(121)	РЕСИФИ . RECIFE
S A-C	28-30	(122)	ОСТРОВ ВОЗНЕСЕНИЯ . ASCENSION
S A-C	31-33	(123)	КИНШАСА . KINSHASA
S A-C	34-36	(124)	ЛУБУМБАШИ . LUBUMBASHI
S A-C	37-39	(125)	НАЙРОБИ . NAIROBI
S A-C	40-42	(126)	СЕЙШЕЛЬСКИЕ ОСТРОВА . SEYCHELLES
S A-C	43-45	(127)	АТОЛЛ ДИЕГО-ГАРСИЯ . DIEGO GARCIA
S A-C	46-48	(128)	ДЖАКАРТА . DJAKARTA
S A-C	49-51	(129)	СУРАБАЯ . SURABAJA
S A-C	52-54	(130)	АМБОН . AMBON
S A-C	55-57	(131)	СОЛОМОНОВЫ ОСТРОВА . SOLOMON ISLANDS
S A-C	58-60	(132)	ОСТРОВ НАУРУ . NAURU
S D-F	1-3	(133)	ОСТРОВ САМОА . SAMOA ISLANDS
S D-F	4-6	(134)	ОСТРОВ ТАИТИ . TAHITI
S D-F	7-9	(135)	ОСТРОВ МАНГАРЕВА . MANGAREVA
S D-F	10-12	(136)	ВОСТОЧНО-ТИХООКЕАНСКОЕ ПОДНЯТИЕ, СРЕДНЯЯ ЧАСТЬ . EASTERN PACIFIC RISE, MIDDLE PART
S D-F	13-15	(137)	ПЕРУАНСКАЯ КОТЛОВИНА . PERUVIAN BASIN
S D-F	16-18	(138)	ЛИМА . LIMA
S D-F	19-21	(139)	ЛА-ПАС . LA PAZ
S F	19-21 &	pt. of S E 19-21 (139A)	АНТОФАГАСТА . ANTOFAGASTA
S D-F	22-24	(140)	РИО-ДЕ-ЖАНЕЙРО . RIO DE JANEIRO
S D-F	25-27	(141)	ОСТРОВ ТРИНДАДИ . ILHA DA TRINDADE
S D-F	28-30	(142)	ОСТРОВ СВЯТОЙ ЕЛЕНА . ST. HELENA
S D-F	31-33	(143)	ВИНДХУК . WINDHOEK
S D-F	34-36	(144)	СОЛСБЕРИ . SALISBURY
S D-F	37-39	(145)	АНТАНАНАРИВУ . ANTANANARIVO (Tananarive)
S D-F	40-42	(146)	МАСКАРЕНСКИЕ ОСТРОВА . MASCARENE ISLANDS

S D-F	43-45	(147)	ЦЕНТРАЛЬНО-ИНДИЙСКАЯ КОТЛОВИНА . CENTRAL-INDIAN BASIN
S D-F	46-48	(148)	КОКОСОВЫЕ (Килинг) ОСТРОВА . COCOS (Keeling) ISLANDS
S D-F	49-51	(149)	ПОРТ-ХЕДЛЕНД . PORT HEDLAND
S D-F	52-54 & pt. of S	C 52-54 (150)	ДАРВИН . DARWIN
S D-F	55-57	(151)	КОРАЛЛОВОЕ МОРЕ - CORAL SEA
S D-F	58-60	(152)	ОСТРОВА НОВЫЕ ГЕБРИДЫ . NEW HEBRIDES (NOUVELLES HEBRIDES)
S G-I	1-3	(153)	ОСТРОВА КЕРМАДЕК . KERMADEC ISLANDS
S G-I	4-6	(154)	ОСТРОВ РАПА . RAPA
S G-I	7-9	(155)	ОСТРОВ ПИТКЭРН . PITCAIRN ISLAND
S G-I	10-12	(156)	ОСТРОВ ПАСХИ . EASTER ISLAND (ISLA DE PASCUA)
S G-I	13-15	(157)	ОСТРОВ САЛА-И-ГОМЕС . SALA Y GOMEZ
S G-I	16-18	(158)	ОСТРОВА ХУАН-ФЕРНАНДЕС . ISLAS JUAN FERNÁNDEZ
S G-I	19-21	(159)	БУЭНОС-АЙРЕС . BUENOS AIRES
S G-H	19-21 & pt. of S	I 19-21 (159A)	САНТЬЯГО . SANTIAGO
S G-I	22-24	(160)	ПОРТУ-АЛЕГРИ . PÔRTO ALEGRE
S G-H	22-24 & pt. of S	I 22-24 (160A)	ПОРТУ АЛЕГРИ . PÔRTO ALEGRE
S G-I	25-27	(161)	ВОЗВЫШЕННОСТЬ РИУ-ГРАНДИ . RIO GRANDE PLATEAU
S G-I	28-30	(162)	ЮЖНО-АТЛАНТИЧЕСКИЙ ХРЕБЕТ . SOUTH ATLANTIC RIDGE
S G-I	31-33	(163)	ЛЮДЕРИЦ . LÜDERITZ
S G-I	31-33	(163A)	ЛЮДЕРИЦ . LÜDERITZ
S G-I	34-36	(164)	ИОГАННЕСБУРГ . JOHANNESBURG
S G-I	34-36	(164A)	ИОГАННЕСБУРГ . JOHANNESBURG
S G-I	37-39	(165)	ФОРТ-ДОФИН . FORT DAUPHIN
pt. of S G	37-39	(165A)	ФОРТ-ДОФИН . FORT DAUPHIN
S G-I	40-42	(166)	ЗАПАДНО-ИНДИЙСКИЙ ХРЕБЕТ . WEST INDIAN RIDGE
S G-I	43-45	(167)	ЦЕНТРАЛЬНО-ИНДИЙСКИЙ ХРЕБЕТ . CENTRAL INDIAN RIDGE
S G-I	46-48	(168)	ЗАПАДНО-АВСТРАЛИЙСКИЙ ХРЕБЕТ . BROKEN RIDGE
S G-I	49-51	(169)	ПЕРТ . PERTH

S G-I	52-54	(170)	АДЕЛАИДА . ADELAIDE
S G-I	55-57	(171)	СИДНЕЙ . SYDNEY
S G-I	58-60	(172)	УАНГАРЕИ . WHANGAREI
S J-L	1-3	(173)	ОСТРОВА ЧАТЕМ . CHATHAM ISLANDS
S J-L	4-6	(174)	РИФ МАРИЯ-ТЕРЕЗА . MARIA THERESA REEF
S J-L	7-9	(175)	ЮЖНО-ТИХООКЕАНСКАЯ КОТЛОВИНА, СЕВЕРА- ВОСТОЧНАЯ ЧАСТЬ . SOUTH PACIFIC BASIN, NORTHEASTERN PART
S J-L	10-12	(176)	ВОСТОЧНО-ТИХООКЕАНСКОЕ ПОДНЯТИЕ, ЮЖНАЯ ЧАСТЬ . EAST PACIFIC RISE, SOUTHERN PART
S J-L	13-15	(177)	ЗАПАДНО-ЧИЛИЙСКОЕ ПОДНЯТИЕ . CHILE RISE
S J-L	16-18	(178)	КОНСЕПСЬОН . CONCEPCION
S J-L	19-21	(179)	МАР-ДЕЛЬ-ПЛАТА . MAR DEL PLATA
S J-L	22-24	(180)	АРГЕНТИНСКАЯ КОТЛОВИНА, ЗАПАДНАЯ ЧАСТЬ . ARGENTINA BASIN, WESTERN PART
S J-L	25-27	(181)	АРГЕНТИНСКАЯ КОТЛОВИНА, ВОСТОЧНАЯ ЧАСТЬ . ARGENTINA BASIN, EASTERN PART
S J-L	28-30	(182)	ОСТРОВА ТРИСТАН-ДА-КУНЬЯ . TRISTAN DA CUNHA GROUP
S J-L	31-33	(183)	КАПСКАЯ КОТЛОВИНА . CAPE BASIN
S J-L	34-36	(184)	КОТЛОВИНА АГУЛЬЯС . AGULHAS BASIN
S J-L	37-39	(185)	ОСТРОВА КРОЗЕ . CROZET ISLANDS (ÎLES CROZET)
S J-L	40-42	(186)	КОТЛОВИНА КРОЗЕ . CROZET BASIN
S J-L	43-45	(187)	ОСТРОВ АМСТЕРДАМ . AMSTERDAM ISLAND (ÎLE AMSTERDAM)
S J-L	46-48	(188)	АВСТРАЛО-АНТАРКТИЧЕСКОЕ ПОДНЯТИЕ . AUSTRALIAN-ANTARCTIC RISE
S J-L	49-51	(189)	ЮЖНО-АВСТРАЛИЙСКАЯ КОТЛОВИНА, ЗАПАДНАЯ ЧАСТЬ . SOUTH AUSTRALIAN BASIN, WESTERN PART
S J-L	52-54	(190)	ЮЖНО-АВСТРАЛИЙСКАЯ КОТЛОВИНА, ВОСТОЧНАЯ ЧАСТЬ . SOUTH AUSTRALIAN BASIN, EASTERN PART
S J-L	55-57	(191)	МЕЛЬБУРН . MELBOURNE
S J-L	58-60	(192)	ВЕЛЛИНГТОН . WELLINGTON
S M-O	1-4	(193)	ЮЖНО-ТИХООКЕАНСКАЯ КОТЛОВИНА, ЮГО-ЗАПАДНАЯ ЧАСТЬ . SOUTH PACIFIC BASIN, SOUTHWESTERN PART

S M-O	5-8	(194)	ЮЖНО-ТИХООКЕАНСКОЕ ПОДНЯТИЕ, ЗАПАДНАЯ ЧАСТЬ . SOUTH PACIFIC RISE, WESTERN PART
S M-O	9-12	(195)	ЮЖНО-ТИХООКЕАНСКОЕ ПОДНЯТИЕ, ВОСТОЧНАЯ ЧАСТЬ . SOUTH PACIFIC RISE, EASTERN PART
S M-O	13-16	(196)	КОТЛОВИНА БЕЛЛИНГСАУЗЕНА, СЕВЕРНАЯ ЧАСТЬ . SOUTHEAST PACIFIC BASIN, NORTHERN PART
S M-O	17-20	(197)	ОГНЕННАЯ ЗЕМЛЯ . TIERRA DEL FUEGO
S M-O	21-24	(198)	ОСТРОВ ЮЖНАЯ ГЕОРГИЯ . SOUTH GEORGIA
S M-O	25-28	(199)	ЮЖНЫЕ САНДВИЧЕВЫ ОСТРОВА . SOUTH SANDWICH ISLANDS
S M-O	29-32	(200)	ОСТРОВ БУВЕ . BOUVET (BOUVET-ØYA)
S M-O	33-36	(201)	АФРИКАНСКО-АНТАРКТИЧЕСКИЙ ХРЕБЕТ . AFRICAN-ANTARCTIC RIDGE
S M-O	37-40	(202)	АФРИКАНСКО-АНТАРКТИЧЕСКАЯ КОТЛОВИНА . AFRICAN-ANTARCTIC BASIN
S M-O	41-44	(203)	ОСТРОВА КЕРГЕЛЕН KERGUELEN ISLANDS (ÎLES KERGUELEN)
S M-O	45-48	(204)	АВСТРАЛО-АНТАРКТИЧЕСКАЯ КОТЛОВИНА, ЗАПАДНАЯ ЧАСТЬ . AUSTRALIEN-ANTARCTIC BASIN, WESTERN PART
S M-O	49-52	(205)	АВСТРАЛО-АНТАРКТИЧЕСКАЯ КОТЛОВИНА, ВОСТОЧНАЯ ЧАСТЬ . AUSTRALIAN-ANTARCTIC BASIN, EASTERN PART
S M-O	53-56	(206)	ПОДВОДНАЯ ВОЗВЫШЕННОСТЬ МИЛЛ . MILL RIDGE
S M-O	57-60	(207)	ОСТРОВ МАККУОРИ . MACQUARIE ISLAND
S P-R	1-6	(208)	ОСТРОВ СКОТТА . SCOTT ISLAND
S P-R	7-12	(209)	КОТЛОВИНА БЕЛЛИНГСАУЗЕНА, ЮЖНАЯ ЧАСТЬ . SOUTHEAST PACIFIC BASIN, SOUTHERN PART
S P-R	13-18	(210)	ОСТРОВ ШАРКО . CHARCOT ISLAND (ÎLE CHARCOT)
S P-R	19-24	(211)	АНТАРКТИЧЕСКИЙ ПОЛУОСТРОВ . ANTARCTIC PENINSULA
S P-R	25-30	(212)	МЫС НОРВЕГИЯ . CAPE NORVEGIA (KAPP NORVEGIA)
S P-R	31-36	(213)	БЕРЕГ ПРИНЦЕССЫ РАГНХИЛЬД . PRINCESS RAGNHILD COAST (PRINSESSE RAGNHILD LAND)
S P-R	37-42	(214)	ЗЕМЛЯ ЭНДЕРБИ . ENDERBY LAND

S P-R	43-48	(215)	БЕРЕГ ПРАВДЫ . (BEREG PRAVDY) PRAVDA COAST
S P-R	49-54	(216)	ЗЕМЛЯ УИЛКСА . WILKES LAND
S P-R	55-60	(217)	БЕРЕГ' ГЕОРГА V. . GEORGE V. COAST
S S-U	1-10	(218)	ОСТРОВ РУЗВЕЛТА . ROOSEVELT ISLAND
S S-U	11-20	(219)	ЗЕМЛЯ ЭЛЛОУЭРТА . ELLSWORTH LAND
S S-U	21-30	(220)	ХРЕБЕТ ШЕКЛТОНА . SHACKLETON RANGE
S S-U	31-40	(221)	ЗЕМЛЯ КОРОЛЕВЫ МОД . QUEEN MAUD LAND (DRONNING MAUD LAND)
S S-U	41-50	(222)	ПЛАТО СОВЕТСКОЕ (PLATO SOVETSKOE) . PLATEAU SOVETSKOYE
S S-U	51-60	(223)	ОСТРОВ РОССА . ROSS ISLAND
S		(224)	ЮЖНЫЙ ПОЛЮС . SOUTH POLE

Az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérkép átfedő szelvényeinek jegyzéke

(II) egyenesállású kúpvetület két hossztartó körrel:

$$\Phi_1 = + 32^\circ, \quad \Phi_2 = + 64^\circ$$

A Világtérkép szelvénye	Átfedő térképszelvény		
	átfedő zóna	nómenklatúra	a szelvény megnevezése
8 Fairbanks	60°-64° N	N P 1-6 8A	Анкоридж . Anchorage
9 Dawson	60°-64° N	N P 7-12 9A	Уайтхорс . Whitehorse
10 Foxe Basin	60°-64° N	N P 13-18 10A	Честерфилд-Инлет . Chesterfield Inlet
11 Godthaab (Godthåb)	60°-64° N	N P 19-24 11A	Юлианехоб . Julianehaab (Julianehåb)
12 Reykjavik	60°-64° N	N P 25-30 12A	Леруик . Lerwick
13 Murmansk	60°-67° N	N P 31-36 &pt. of N Q 31-36 13A	Хельсинки . Helsinki
14 Arhangel' sk	60°-64° N	N P 37-42 14A	СЫКТЫВКАР . Syktyvkar
15 Noril' sk	60°-64° N	N P 43-48 15A	Тура . Tura
16 Verhoânsk	60°-64° N	N P 49-54 16A	Якутск (Âkutsch) . Yakutsk
17 Anadyr'	60°-64° N	N P 55-60 17A	Сусуман . Susuman
82 Dakar	18°-24° N	N F 28-30 & pt. of N E 28-30 82A	Вилья-Сиснерос . Villa Cisneros
83 Niamey	18°-24° N	N F 31-33 &pt. of N E 31-33 83A	Таманрассет . Tamanrasset
84 Khartoum	18°-24° N	N F 34-36 &pt. of N E 34-36 84A	Вади-Хальфа . Wadi Halfa
88 Krung Thep (Bangkok)	18°-24° N	N F 46-48 &pt. of N E 46-48 88A	Ханой . Hanoi (Hà Nội)
89 Canton (Guangzhou)	18°-24° N	N F 49-51 &pt. of N E 49-51 89A	Кантон (Гуанчжоу) . Canton (Guangzhou)

(III) egyenesállású kúpvetület két hossztartó körrel:

$$\phi_1 = +4^\circ, \quad \phi_2 = +21^\circ$$

A Világtérkép szelvénye	Átfedő térképszelvény		
	átfedő zóna	nómenklatúra	a szelvény megnevezése
56 Los Angeles	24°-33° N	N G-H 10-12 & pt. of N I 10-12 56A	Сан-Диего . San Diego
57 Houston	24°-33° N	N G-H 13-15 & pt. of. N I 13-15 57A	Хьюстон . Houston
58 Atlanta	24°-28° N	N G 16-18 58A	Майами . Miami
62 Casablanca (Dar El-Beida)	24°-28° N	N G 28-30 62A	Эль-Аюн . El Aiun
65 Baghdad	24°-33° N	N G-H 37-39 & pt. of N I 37-39 65A	Абадан . Abadan
66 Karachi	24°-28° N	N G 40-42 66A	Карачи . Karachi
67 Delhi	24°-36° N	N G-I 43-45 67A	Дели . Delhi
68 Chungking (Zhongqing)	24°-29° N	N G 46-48 & pt. of N H 46-48 68A	Куньмин . Kunming

(III) egyenesállású kúpvetület két hossztartó körrel:

$$\phi_1 = -4^\circ, \quad \phi_2 = -21^\circ$$

98 Bogotá	0°-6° N	N A 16-18 & pt. of N B 16-18 98A	Богота . Bogotá
99 Caracas	0°-6° N	N A 19-21 & pt. of N B 19-21 99A	Парамарибо . Paramaribo
100 Cayenne	0°-6° N	N A 22-24 & pt. of N B 22-24 100A	Кайенна . Cayenne
103 Lagos	0°-6° N	N A 31-33 & pt. of N B 31-33 103A	Дуала . Douala
104 Kisangani	0°-6° N	N A 34-36 & pt. of N B 34-36 104A	Кисангани . Kisangani
105 Addis Abeba (Adis Abeba)	0°-6° N	N A 37-39 & pt. of N B 37-39 105A	Могадисхо . Mogadiscio
108 Singapore	0°-8° N	N A-B 46-48 108A	Сингапур . Singapore
109 Brunei	0°-8° N	N A-B 49-51 109A	Бруней . Brunei
110 Palau Islands	0°-8° N	N A-B 52-54 110A	Острова Палау . Palau Islands

(III) egyenesállású kúpvetület két hossztartó körrel:

$$\Phi_1 = -4^\circ, \quad \Phi_2 = -21^\circ$$

A Világtérkép szelvénye	Átfedő térképszelvény		
	átfedő zóna	nómenklátúra	a szelvény megnevezése
159 Buenos Aires	$24^\circ-34^\circ$ S	S G-H 19-21 & pt. of S I 19-21 159A	САНТЪЯГО . Santiago
160 Pôrto Alegre	$24^\circ-34^\circ$ S	S G-H 22-24 & pt. of SI 22-24 160A	Порти-Алегри . Pôrto Alegre
163 Lüderitz	$24^\circ-36^\circ$ S	S G-I 31-33 163A	Людериц . Lüderitz
164 Johannesburg	$24^\circ-36^\circ$ S	S G-I 34-36 164A	Иоганнесбург . Johannesburg
165 Fort Dauphin	$24^\circ-27^\circ$ S	pt. of SG 37-39 165A	Форт-Дофин . Fort Dauphin

(II) egyenesállású kúpvetület két hossztartó körrel:

$$\Phi_1 = -32^\circ, \quad \Phi_2 = -64^\circ$$

A Világtérkép szelvénye	Átfedő térképszelvény		
	átfedő zóna	nómenklátúra	a szelvény megnevezése
139 La Paz	$17^\circ-24^\circ$ S	S F 19-21 & pt. of S E 19-21 139A	Антофагаста . Antofagasta

TELEPÜLÉSSŰRŰSÉG-ÁBRÁZOLÁSI UTASÍTÁS
AZ 1 : 2 500 000 MÉRETARÁNYÚ
VILÁGTÉRKÉPHEZ

1. Általános utasítások

Az 1 : 2 500 000 méretarányú Világtérképen csak kiválasztott települések ábrázolhatók. Az utasítás célja, hogy megőrizze az azonos karakterű területekre vonatkozólag a településsűrűség ábrázolásának egységességét. Az utasítás részeit képezik az egyes kontinensek településsűrűségét ábrázoló vázlatok is. A térkép névsűrűsége függ egyrészt a térkép egyéb elemekkel való megtöltésétől, másrészt a valóságos településsűrűségtől.

2. Alapadatok a településsűrűség meghatározásához

A szárazföld területét először a népsűrűségnek megfelelően 5 fokozatba soroltuk. Ezek a fokozatok a térképen megközelítőleg azonos sűrűségű területeket képeznek, és a kontinensek vázlatain nagy A, B, C, D és E betűkkel jelöltük őket.

A felosztás a következő skála szerint történik:

valóságos népsűrűség	a kontinensek vázlatán betűjelölés
10 lakosnál kevesebb km^2 -ként	E
10-50 lakos km^2 -ként	D
50-100 lakos km^2 -ként	C
100-200 lakos km^2 -ként	B
200 lakosnál több km^2 -ként	A

Másodrendű mutatóként alkalmaztuk a településsűrűséget az egyes fokozatokon belül a bemutatott népsűrűség-skálán felül.

3. A településkarikák maximális és minimális sűrűsége a térképen

A településkarikák térképen való minimális sűrűségeként a határt a 80 karika/ dm^2 kell figyelembe venni (vagyis 0,8 karika/ cm^2). Ez alóli kivételekre vonatkozó szabályokat lásd az 5. pontban.

A településkarikák térképen való maximális sűrűségeként a határt a 300 karika/ dm^2 mennyiségben kell megszabni (vagyis 3 karika/ cm^2). Ez alóli kivételt lásd a 6. pontban.

4. A településkarikák sűrűsége az egyes népsűrűségi fokozatokban

Az egyes sűrűségi fokozatokra vonatkozólag nagy vonalakban a következő táblázat érvényes a településkarikák számának tekintetében:

népsűrűség	településkarikák száma a térképen 1 dm^2 -en
10 lakosnál kevesebb km^2 -ként (E)	80-120
10-50 lakos km^2 -ként (D)	120-160
50-100 lakos km^2 -ként (C)	160-200
100-200 lakos km^2 -ként (B)	200-240
200 lakosnál több km^2 -ként (A)	240-300

A településkarikák száma csupán tájékoztató jellegű, a földfelszín különféle betelepültségi szintjén kivételesen alkalmazhatók ennél magasabb és alacsonyabb számú településkarikák is.

Az egyes csoportokon belül a településkarikák száma tovább bontható a valóságos településsűrűségnek megfelelően. Ezt csak olyan térképészeti alapanyagok alapján lehet megvalósítani, melyek rendelkezésre állnak az egyes szelvények elkészítésénél. A településsűrűség szerinti következő elosztást az esetek többségében csak szemre hajtják végre a térképészeti anyagokból. A valóságos településsűrűség pontos meghatározását térképészeti nem hajtották végre a világ egyetlen nagyobb sűrűn lakott területére vonatkozólag sem.

A következő véletlenszerű felosztások és a településsűrűségre való hivatkozás részei az egyes szelvények szerkesztői utasításának.

5. Kivételek a települések minimális sűrűségének térképi ábrázolásánál

A településkarikák minimális sűrűségét (80 l dm^2 -en) a következő esetekben lehet csökkenteni:

- 5.1 A földgolyó olyan kevésbé lakott területein, ahol a települések jelenléte igen ritka. Ezeket a településeket ugyan viszonylagosan kisszámu népesség használja a ritkán lakott területeken, de ez lényegében nagyobb súlyt jelent, mint a sűrűn lakott területeken.

Az ilyen esetekben mindig feltüntetjük az összes települést, míg el nem érjük a minimális névsűrűséget, vagyis 80 településkarikát dm^2 -ként. Ez olyan esetekben történik, amikor a valóságban 1 település van 780 km^2 -en.

Ilyen ritkán lakott területek a világ minden részében vannak, kivéve Európát. Ilyenek pl. az Antarktisz, a kanadai tundrák, a Szahara vidéke, az afrikai és délamerikai egyenlítői őserdők területe, Ausztrália sivatagos részei stb.

Ezekben az esetekben figyelembe kell venni, hogy nem ábrázolhatunk ideiglenes településeket, melyeket csak átmenetileg használnak az év egy adott időszakában (kivéve a sarki kutatóállomásokat, melyeket fel kell tüntetni).

- 5.2 Olyan területeken, ahol az ábrázolásnál el kellene érni a minimális településkarika-sűrűséget (80), de ahol ilyen számú karika ábrázolása nem célszerű, és nem kívánatos. Ez olyan esetben fordul elő, amikor fontos orográfiai elemeket és csúcsokat, vagy egyéb elemeket kell feltüntetni, és ezeket zavarnák a településkarikák. (Pl. a tibeti hegyvidék, vagy Hszinkiang.)

6. Kivételek a települések maximális sűrűségének térképi ábrázolásánál

A maximális sűrűséget (300 településkarika 1 dm^2 -en) a következő esetekben lehet meghaladni:

- 6.1 A sűrűn lakott területeken, ahol a településkarikák maximális sűrűségű ábrázolása esetén sem lehetne minden $100\ 000$ -nél nagyobb lélekszámú várost feltüntetni. Ilyen esetekben településkarikával és rövidített név-

vel tüntetjük fel a 100 000-nél nagyobb lélekszámú városokat. A települések rövidített neveinek magyarázatát megadjuk a térképszelvény alsó keretén kívül.

Ilyen területek találhatók mindennek előtt az iparvidékeken (Ruhr-vidék), vagy nagyvárosok közelében (London, New York). Egyik esetben sem lehet összeadni 2, vagy több város lakosainak számát, a leírásban pedig egyetlen települést feltüntetni, hogy ha mindegyik város önálló adminisztratív egységet képez. Pl. Minneapolis és St. Paul városokat külön kell ábrázolni, bár építészetileg egy központot alkotnak.

- 6.2 Olyan területeken, melyek ugyan nem érik el a népsűrűség legmagasabb fokát, de a településsűrűség maximális. Ezeket a területeket a szerkesztői utasítás készítésekor határozzák meg az egyes szelvényekhez, térképészeti anyagok alapján.

7. Egyéb adatok

A 100 000-nél nagyobb lélekszámú városokat a térképen minden esetben fel kell tüntetni, jelentéktelen kivétellel. Az 50 000-es városok abszolút többsége ábrázolásra kerül a legnagyobb népsűrűségű területeken is.

A települések lélekszámának még térképen ábrázolandó legalsó határát nem állapították meg. A ritkán lakott területeken még a 100 lakosú települések is jelentőséggel bírnak, és ábrázolni kell azokat (Grönland).

